

دبیرخانه دائمی کنگره های بین المللی «عهد مع الحسین ع» و «لقاء الحسین ع»

کنگره بین المللی لقاء الحسین ع؛ صفر المظفر ۱۴۳۸- آبان ماه ۱۳۹۵

رئیس و دبیر شورای سیاستگزاری کنگره: حجت الاسلام محمد سعید اصفهانیان

دبیر علمی کنگره: دکتر محمدهادی همایون

دبیر اجرایی کنگره: مهندس مجید شوندی

دبیر محتوایی ویژه نامه: دکتر محمد مهدی ذوالفقارزاده

خلاصه سازی و ویراستاری: آقایان آبیاری، دین محمدی، انصاری، شادمانی

نمایه زنی و تنظیم: محمد جواد کریمی، جواد مهرپویان

طراح گرافیک، تنظیم و صفحه آرایی: کیوان عباسی

نشانی دبیرخانه: تهران میدان توحید، ابتدای ستارخان، بن بست عظیمی، پلاک ۳، واحد ۲،

موسسه مطالعات راهبردی و فرهنگی اصحاب الحسین ع

تلفن: ۰۲۱۶۶۱۲۰۱۹۶

Info@ashabolhoussain.org

ویژه نامه علمی دومین کنگره بین المللی

لقاء الحسین (ع)

بررسی ابعاد الهی ماجرای اربعین از مبدأ تا مقصد

کربلا، عتبه مقدسه حسینیه، سالن خاتم الانبیاء ص

۱۵ صفر المظفر ۱۴۳۸ هـ. ق - آبان ۱۳۹۵

۱	سرآغاز:
۳	افتتاحیه
۴	سخنرانی دبیر علمی کنگره؛ دکتر همایون
۶	سخنرانی آقای حسینیان
۷	سخنرانی دکتر مطهری نژاد
۸	سخنرانی افتتاحیه، حجت الاسلام پارسانیا
۱۱	کمیسیون مطالعات تمدنی
۱۲	ارائه مقاله حجت الاسلام پیروزمند
۱۴	ارائه مقاله حجت الاسلام بابایی
۱۷	ارائه مقاله دکتر همایون
۲۱	کمیسیون مطالعات اجتماعی
۲۲	ارائه مقاله دکتر معینی پور
۲۳	ارائه مقاله حجت الاسلام سعدی
۲۵	ارائه مقاله حجت الاسلام جعفری
۲۷	کمیسیون مطالعات راهبردی
۲۸	ارائه مقاله دکتر پورعزت
۳۰	سخنرانی حجت الاسلام هاشمیان
۳۱	ارائه مقاله دکتر خانی
۳۳	ارائه مقاله حجت الاسلام بهروزی لک
۳۵	کمیسیون مطالعات زیارت
۳۶	ارائه مقاله دکتر حسینی
۳۸	ارائه مقاله بانو مجتهده گل گیری
۴۰	ارائه مقاله حجت الاسلام هدایت
۴۲	ارائه مقاله دکتر برزویی
۴۳	اختتامیه
۴۴	سخنرانی اختتامیه، آیت الله قزوینی
۴۶	سخنرانی دبیر شورای سیاست‌گذاری؛ حجت الاسلام اصفهانیان
۴۸	گزارش کمیسیون ها
۵۳	رونمایی کتاب

سرآغاز:

جریان عظیم اربعین در سال های اخیر، توجهات بسیاری از جهانیان را معطوف خود ساخته است؛ برخی عاشقانه کمر به خدمت بسته، برخی از دور نظاره گر بوده، برخی با ایجاد سکوت و بایکوت خبری تلاش کرده اند که از گسترش این معنا در عالم جلوگیری کرده و برخی دیگر نیز، عزم بر منحرف ساختن و ناکارآمد کردن این سیل عظیم نورانی داشته و دارند! غافل از آنکه خورشید فروزان، نه با دمیدن و سرپوش گذاشتن کافران به کنار می رود و نه با سکوت نابخردان، از شعاع فروزانش کاسته می شود چرا که «و الله متمم نوره».

ایام اربعین که از هزار و اندی سال قبل، مورد کنکاش خوبان بوده و به تعبیر امام عسکری ع، توجه به آن «از نشانه های مومنین» شمرده شده است، پس از شروع بیداری الهی و اسلامی، دارای گسترشی حیرت انگیز و معجزه وار شده و نیاز به رمزگشایی جدید و جدی دارد! اینک دیگر توجه به «ظرفیت زیارت فردی» اربعین، همچنین ابعاد «خدماتی» و «حسی» آن، نمی بایست تنها چیزی باشد که اذهان اندیشمندان، نخبگان و خدمتگزاران را به خود مشغول سازد! که ارتقاء فهم جهت «کسب معرفت» و ایجاد جریان فکری و فرهنگی جهت «همراهی صحیح و دقیق» با این جریان عظیم الهی می بایست مهم ترین دغدغه مجموعه های نخبگانی باشد.

با کاوشی عمیق در می یابیم که حداقل، توجه به دوازده رویکرد، توجه به کلان رویکردها و نگرش هایی است که خدای متعال اینک با ظرفیت عظیم و عملی اربعین پیش روی بشر قرار داده است. از جمله؛ رویکرد «تام شدن نور و معرفت به آن»، «تحقق وعده خداوند و حرکت در راستای آن»، «آیه در شب و روز عالم»، «تحول قلوب و تشکیل پیکره امت اسلامی»، «ترسیم آرایش جدید درونی و بیرونی جبهه حق»، «اصلاح صفات و تربیت»، «حرکت بر صراط به سوی مقصد»، «دین مطلوب الهی و ترسیم عناصر آن»، «ظرفیت های بی نظیر تمدنی ماجرای اربعین»، «راهبرد عبور از دوران غیبت به سوی ظهور»، «ترسیم و تصویر دیگر مفاهیم مرتفع»، «مقایسه جامعه اربعین با دیگر جوامع از ابعاد مختلف» و...

آری! گویی این سفره عظیم، منتهی است الهی! و «پاسخ»ی است از جانب خدای متعال به عطش و نیاز فرهنگی جامعه توحیدی که بهره از آن، مسیر «تاریخ بشریت» را تغییر داده، «موازنه قدرت در عالم» را به گونه ای شگرف، متاثر ساخته و جبهه حق را با دمیدن «نفحه ای آسمانی» حیاتی تازه می بخشد تا عبور از «پیچ تاریخی» سهل گردد و حرکت به سوی سرزمین مطلوب هموارتر.

موسسه مطالعات راهبردی و فرهنگی اصحاب الحسین ع با عنایت به این مهم و با مساعدت مراکز همکار، در طی پنج سال گذشته تلاش کرد تا سلسله نشست ها، سمینارهای پژوهشی و کنگره های بین المللی اربعینی را با محوریت رویکرد اول از رویکردهای ده گانه فوق - تام شدن نور... و با بهره از محضر بیش از صد تن از اساتید و متفکران جهان اسلام برگزار نماید، و با تلاش در جهت کشف ابعاد این جریان عظیم، مسیری نو در تبیین مفاهیم مرتفع و صحیح الهی را بگشاید تا چراغ راهی باشد برای عمل و برای «همراهی با نفحه» ای از نفحات عظیم الهی در این دوران حساس تاریخی!

در سیر آنچه گذشت برخی اساتید از زاویه «بنیادین»، برخی «راهبردی»، و برخی «کاربردی» به طرح بحث پرداخته و رویکردهایی عمدتاً ایجابی در این حوزه را مورد مذاقه قرار دادند. حاصل نظری تلاش همه فرهیختگانی که همراهمان کردند در قالب ۲۰ مجلد «نور اربعین؛ والله متمّ نوره» اعم از «کنگره عهد ۹۳»، «نشست های تخصصی ۹۴»، «مقالات و یادداشت ها ۹۴»، «مصاحبه ها ۹۴»، «چکیده مقالات ۹۵»، «مقالات کنگره عهد ۹۵»، «مباحث تخصصی کنگره عهد ۹۵»، «مقالات کنگره لقاء ۹۵»، «مباحث تخصصی کنگره لقاء ۹۵»، «همایش ملی از غدیر تا اربعین ۹۵»، «چکیده مقالات ۹۶»، «مقالات کنگره عهد و لقاء ۹۶»، «مباحث تخصصی کنگره عهد و لقاء ۹۶»، «همایش ملی از غدیر تا اربعین ۹۶»، «نشست های تخصصی ۹۶»، «خبر مصور»، «از مبداء تا مقصد در اندیشه نخبگان»، «اشارات قرآنی جریان اربعین»، «سلسله درس های اربعینی» و یک «نرم افزار مکمل» تنظیم و به زیور طبع آراسته گردید.

اینک خدای متعال را سپاس می گوئیم که توفیق آغاز و ایجاد جریان علمی و تخبگانی در جامعه اربعینی را در این سالها نصیبمان فرمود و این حرکت را به موجی فزاینده در میان مراکز و مجامع علمی تبدیل کرد. اینک سرآغاز «تصمیماتی جدید» است. جامعه نخبگانی می بایست به دور از هیاهوهای متداول فضای غیر علمی، کاری «اندیشه و رزانه» را سامان دهد و با ترسیم «نقشه راه»ی دقیق، از آسیب های احتمالی درامان مانده و «همراهی تام» خویش را با «نور الهی ساطعه» در این زمان آشکار سازد. عزم ها را جزم، سینه ها را مصفا و عملمان را پاکیزه سازیم که این سفره جز شایسته عملی نورانی نخواهد بود.

پروردگارا! این ناقابل را از ما بپذیر و در ظهور فرج ولّیت، همو که موعود است و منتظر همه انبیاء و صالحان تعجیل فرما.

سعید اصفهانیان

افتاحیه

- دکتړ محمدهادی همایون (دبیر علمی دومین کنگره بین المللی لقاءالحسین^(ع) - رئیس دانشکده ارتباطات دانشگاه امام صادق^(ع))
- آقای میرمسعود حسینیان (سرکنسول جمهوری اسلامی ایران در کربلا)
- دکتړ سیدمجید مطهری نژاد (مدیر پژوهشکده مهدویت و آینده اندیشی مسجد مقدس جمکران)
- حجت الاسلام دکتړ حمید پارسانیا (عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی - عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع))

کنگره لقاء الحسين (ع)، رصد علمی شکل‌گیری یک تمدن در صحنه رخداد آن

دکتر محمدهادی همایون

ایشان افزودند: بهترین واژه‌ای که برای تبیین اربعین داریم «تمدن» است، حال یا به ثمر نشستن یک جریان تمدنی یا احیای تمدنی که بوده است. اما آنچه مهم است و در مورد این کنگره است اینکه در طول تاریخ، همیشه جریان علمی، تمدن‌ها را چندین سال بعد از وقوعشان شناخته و رصد کرده‌اند اما در این کنگره، همزمان با «رخداد» و درون ماجرا «رصد علمی» می‌شود، این یک استثناء است که لطف خداست و جای شکر و توجه دارد.

دکتر همایون با اشاره به اینکه کنگره در کنار بقعه متبرک حسینی اتفاق می‌افتد و اساتید محترم خود در راهپیمایی شرکت کردند و در صحنه بودند، این را وجه اساسی و متمایز دیگر این کنگره معرفی کردند و از حجه الاسلام اصفهانیان، سایر برگزارکنندگان و شرکت‌کنندگان تشکر کردند.

دکتر محمدهادی همایون دبیر علمی دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین (ع) و رییس دانشکده ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع) در مراسم افتتاحیه که در صبح روز ۲۵ آبان ۱۳۹۵ در سالن خاتم الانبیاء (ص) حرم امام حسین (ع) برگزار شد ضمن تشکر از دستاورد کاران کنگره، خصوصیت بارز این کنگره را مطالعه هم‌زمان یک رخداد تمدنی در صحنه رخداد و به همراه آن مطرح کردند و این اتفاق را یک «استثناء در تاریخ تمدن‌ها» معرفی کردند.

حداقل تعبیر در مورد اربعین اتفاق بزرگ بین المللی است

رییس دانشکده ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع) گفتند: در مورد اربعین با هر سطح از اعتقاد، یک موضوع مشترک است؛ و آن اینکه اربعین، حداقل یک «اتفاق بزرگ» است. در سطح اعتقادی دیگر، اربعین به «بازگشت به معنویت» تعبیر می‌شود، و در سطحی دیگر آن را «مقدمه احیای قدرت اسلام» تحت عنوان تمدن اسلامی می‌دانند. اما به هر حال همه قائل هستند «اتفاق بزرگ»ی است.

حوزه های چهار گانه کنگره لقاءالحسین

استاد دانشگاه امام صادق (ع) در پایان ابراز کردند: در قالب چهار حوزه محوری، اربعین را مطالعه خواهیم کرد؛ اول مطالعات تمدنی، دوم مطالعات راهبردی که چون خود اربعین پدیده عظیمی در حوزه بین الملل است، این محور کنگره هم با صبغه و جنبه بین المللی اتفاق می افتد. سوم مطالعات اجتماعی که تأثیرات اربعین در حوزه مطالعات اجتماعی در این کار گروه و کمیسیون بررسی خواهد شد و در نهایت، کمیسیون مطالعات اربعین که مقالات جالبی در مورد آن رسیده است و حالا با تجربه حضور اساتید در متن زیارت اربعین و استنباطهای بسیار بسیار هوشمندانه ای که خواهد شد با کیفیتی بالاتری برگزار خواهد.

اربعین، مانور ظهور است

میرمسعود حسینیان

دادند. کربلا تجلی تمام خوبی هاست آن هم در اوج آن خوبی است.

آقای حسینیان با بیان اینکه لازم است جهت آمادگی برای ظهور، تمرین و مانور عملیاتی داشته باشیم، اربعین را محل این تمرین و مانور دانستند و ادامه دادند: بسیاری از صفات یاوران مهدی (عج) از جمله همدلی، همراهی، چون کوه بودن، نظم و انضباط در اربعین مشهود است. زائران اربعین از ۶۷ کشور مختلف هستند ولی انگار از یک پدر و مادرند و مرزهای جغرافیایی و مرزهای قومیتی معنا ندارد و اینها همه مصادیق زمان ظهور است.

آقای میرمسعود حسینیان سرکنسول جمهوری اسلامی ایران در کربلا، در مراسم افتتاحیه دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین (ع) که در سالن خاتم الانبیاء (ص) عتبه مقدس حسینی در روز ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ برگزار شد، با بیان اینکه عاشورا، عصاره گذشته، حال و آینده است گفتند: «اربعین، تمرینی برای ظهور» یا «مانوری برای ظهور» است.

عاشورا؛ عصاره گذشته، حال و آینده

سرکنسول ایران در کربلا، با طرح این سؤال که با وجود افضلیت پیامبر اسلام و امیرالمؤمنین (ع) بر امام حسین (ع)، چرا اربعین برای امام حسین (ع) است؟ پاسخ دادند: در زیارت وارث، امام حسین (ع)، وارث انبیاء گذشته معرفی می‌شود و در ادامه، امام زمان هم خودشان را با جدشان امام حسین (ع) معرفی می‌کنند. این می‌رساند که عاشورا عصاره گذشته، حال و آینده است. موضوع دوم اینکه؛ عاشورا، داستان توحید و تجلی توحید است.

ایشان با معرفی عاشورا به عنوان یک جریان گفتند: عاشورا، یک روز منحصر بفرد است که در کل تاریخ جریان دارد و ما می‌توانیم به آن پیوندیم. ایشان ادامه

مطهری نژاد، از موسسه اصحاب‌الحسین^(ع) به عنوان برگزار کننده این همایش و از دانشگاه تهران، دانشگاه امام صادق^(ع) و عتبه مقدسه حسینیّه و دیگران تشکر و قدردانی نمود.

نقش مسجد مقدس جمکران در ترویج صحیح فرهنگ مهدویت

دکتر سیدمجید مطهری نژاد

آقای دکتر سیدمجید مطهری نژاد مدیر پژوهشکده مهدویت و آینده‌اندیشی مسجد مقدس جمکران در مراسم افتتاحیه دومین کنگره بین‌المللی لقاءالحسین^(ع) که صبح روز ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در سالن خاتم‌الانبیاء^(ص) عتبه مقدس حسینی برگزار شد، ضمن خوش آمدگویی به اساتید و مهمانان کنگره در خصوص جایگاه اربعین حسینی و سمت و سوی مهدوی آن به ایراد سخن پرداخت.

وی با توجه به نقش مسجد مقدس جمکران در ترویج صحیح فرهنگ مهدویت، بر این مسئله تأکید کرد که پژوهشکده مهدویت و آینده‌اندیشی این مسجد با نگاهی پیوستاری به موضوع انقلاب اسلامی، بیداری اسلامی و اربعین حسینی، تمامی این زنجیره وقایع بزرگ اجتماعی را اولاً برآمده از دست قدرت الهی می‌شمارد و ثانیاً جهت و هدف اصلی آن را حرکت به سمت تعریف صحیح مهدویت مبتنی بر شناخت آیات الهی می‌داند.

مورد جایگاه امام در نظام تکوین مطالعه و بررسی دارند.

ایشان در ادامه به تبیین حوزه «تشریح امامت» پرداختند و گفتند: خداوند برای امام، مقام و منزلتی تعیین کرده و قوانینی تشریح کرده که انسان‌ها موظف به رعایت هستند، تشریح مانند تکوین از جانب خداوند است و حقیقت آن متعالی و الهی است اما در تشریح ممکن است انسان تخلف کند و تشریح الهی را عمل نکند. یعنی رفتار در قبال امام از جانب انسان‌ها انجام نگیرد. تاریخ امامت، تاریخ ظلمی است که انسان به حقیقت امامت کرده است و از فرمان الهی در این زمینه اعراض کرده است که اوج آن مظلومیت در شهادت امام حسین^(ع) بروز و ظهور پیدا می‌کند.

استاد دانشگاه باقرالعلوم^(ع) حوزه سوم را «واقعیت گرفتن تشریح در حوزه رفتار اجتماعی و تاریخ» معرفی کردند و مطالعه رفتار در قبال را در این حوزه دانستند و سپس به تفکیک روش‌های مطالعاتی و علوم مرتبط به هر یک از این حوزه‌ها پرداختند و ادامه دادند: راجع به حقیقت مسأله و همچنین با

اربعین، فعل تکوینی خدا تأثیرگذار در حوزه رفتار اجتماعی مردم

حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر حمید پارسانیا

حجت‌الاسلام و المسلمین حمید پارسانیا عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی و عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع) سخنران اصلی مراسم افتتاحیه دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) صبح روز ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در سالن خاتم الانبیاء^(ص) عتبه مقدس حسینی با تفکیک سه حوزه «تکوین»، «تشریح» و «رفتار در قبال» در بحث «امامت»، لزوم تفکیک این سه حوزه را در مطالعات «امام شناسی» و «اربعین شناسی» متذکر شد و اربعین را «فعل تکوینی خدا» و «تأثیرگذار در حوزه رفتار اجتماعی مردم» دانستند.

تفکیک حوزه تکوین، تشریح و واقعیت

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی در ابتدا به تبیین حوزه «تکوین» پرداخته و جایگاه اهل بیت^(ع) را در این حوزه طرح کردند و ادامه دادند: جایگاه اهل بیت^(ع) در خلقت که همانا جایگاه خلافت الهی، وساطت بین زمین و آسمان و ولایت تامه مبتنی بر اراده خداوندی است، به شناخت من و شما نیست و به ادبار و اقبال ما تحصیل نمی‌شود، بلکه این موضوعی مربوط به عالم تکوین است که خداوند قرار داده است و تخلف ناپذیر است. یک سری از علوم در

تحقیق پیرامون آن حوزه تکوین سه حوزه مطالعاتی مختلف با روش‌های متفاوت است و علوم متفاوتی عهده‌دار تحقیق پیرامون این امور هستند. آنجا که به «جایگاه امام در نظام تکوین» می‌پردازیم، یک سری از علوم باید مورد استفاده قرار گیرند. آنجا که راجع به «حقیقت مقام امامت در حوزه رفتار انسانی» می‌پردازیم علوم دیگری وارد می‌شوند مانند فقه سیاسی، فقه اجتماعی. روش مطالعات فقهی با روش مطالعاتی که نظام عالم را، مراتب تمام هستی را مطرح می‌کنند، متفاوت است.

این نویسنده و پژوهشگر، حوزه واقعیت تاریخی و اجتماعی را دارای روشی متفاوت از دو حوزه تکوین و تشریح معرفی کردند و ادامه دادند: اما آنجا که به «واقعیت تاریخی و اجتماعی» نگاه می‌کنیم باز این تفاوت وجود دارد. روش مطالعه این واقعیات یک روش انضمامی تاریخی است که مطرح می‌کند افراد چگونه اقبال می‌کنند، چگونه ایمان می‌آوردند، چگونه اعراض می‌کنند؟ آنچه را که خداوند تشریح کرده است چگونه در می‌یابند، چگونه می‌فهمند و وارد حوزه آگاهی، اعتقاد و رفتار مردم می‌شود. اصل نظام تکوین مستقل از فهم و آگاهی ماست اما فهم و آگاهی به آنچه که در تکوین و تشریح است یک امر تاریخی و انسانی است. یعنی چگونه آگاهی پیدا می‌شود به نظام عالم. اینکه چگونه آگاهی پیدا می‌شود به آنچه که حقیقت است از رفتار، آگاهی به مقام تکوین امامت یا مقام امامت در عالم تکوین آگاهی

به وظایف تشریحی که در ما در قبال امام^(ع) داریم، آگاهی به این مسأله خود در حوزه مطالعات نوع سوم قرار می‌گیرد.

تشریح و تفکیک تکوین، تشریح و واقعیت اجتماعی و مطالعات آن در حوزه اربعین

ایشان سپس به مسأله اربعین پرداختند و قائل به همین تقسیم‌بندی در حوزه اربعین شدند؛ ادامه دادند: به لحاظ فقهی آنچه خاص اربعین داریم اشاره به این است که بجز امام حسین^(ع) حتی برگزاری مراسم چهلم در مورد دیگران جای تردید است. اما تکریم این مسأله و ورود این مسأله در عرصه تاریخ، کاملاً امری زمانی است که در مقاطع مختلف تاریخ تفاوت دارد. سال‌ها خلفا و اسلام خلافت تلاش می‌کرد تا اربعین قدم در تاریخ نگذارد. مرحوم شیخ طوسی در امالی روایت فراوانی راجع به مرقد امام حسین^(ع) و نوع عملکرد خلفا نسبت به این امر بیان می‌کند، روزی آن گونه رفتار می‌کنند که قبر ایشان مخفی نگه داشته می‌شود و زیارت ایشان جرم است. و الان که واقعیت تاریخی قبر امام حسین^(ع) امت اسلامی و جامعه اسلامی را به گرد هم آورده است. این غیر از آن حقیقت تکوینی این قبر است و برکتی که در این قبر در این نظام عالم داد و غیر از منزلت تشریحی این قبر است.

ورود اربعین به عرصه تاریخ و فرهنگ نشان از تحولی تکوینی در عرصه تاریخ

حجت الاسلام پارسانیا ورود اربعین به عرصه تاریخ و فرهنگ را نشان از تحولی تکوینی در عرصه تاریخ دانستند و ابراز کردند: این ورود به عرصه تاریخ و فرهنگ است و نشان از تحولاتی دیگر دارد. اینکه ائمه معصومین اعلام هدی و نشانه‌های هدایت هستند فقط مربوط به مقام تکوین نیست، مربوط به مقام تشریح نیست باید یک واقعیت تاریخی باشد و اینجا دخالت خداوند در متن تاریخ و فرهنگ است. وقتی تلاش می‌کنند نور خدا را در تاریخ خاموش کنند اراده الهی در عرصه تاریخ حضور به هم می‌رساند تا جلو این خواست ظالمین را بگیرد و نور خود را تمام کند. گرچه حوزه سوم حوزه رفتار انسان و مطالعات تاریخی و فرهنگی است اما عنایت تکوینی خداوند در عرضه تاریخ هم حضور دارد و دارای یک فلسفه تاریخ متناسب با خودش است که باید شناخته بشود.

لزوم تفکیک سه حوزه تکوین، تشریح و واقعیت اجتماعی و روش مطالعاتی آنها

ایشان در پایان با تأکید بر سه حوزه و سه روش مطالعاتی آن ادامه دادند: متأسفانه بسیاری از پژوهشگران قلمرو این عرصه‌ها را از همدیگر جدا نمی‌کنند. یعنی نگاه تاریخی و نگاهی که در فرهنگ نسبت به امامت و جایگاه امامت است از نگاه تکوینی و نگاه تشریحی جدا

نمی‌کنند و آنچه در تاریخ رخ می‌دهد را به پای آنچه که تکوین یا تشریح است می‌گذارند. جدا کردن منزلت و جایگاه این سه حوزه و تفکیک جایگاه مقام هر کدام و داشتن مبانی انسان‌شناختی و هستی‌شناختی متناسب برای تحلیل عرصه سوم و دیدن دست مشیت خداوند حتی در عرصه اراده انسانی و عمل انسانی شرط مطالعات متعهد به بینش اسلامی و نبوی است.

کمیسیون مطالعات تمدنی

هیات رئیسه:

- حجت الاسلام دکتر علیرضا پیروزمند (استاد حوزه و دانشگاه - عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی)
- حجت الاسلام دکتر حبیب الله بابایی (عضو هیأت علمی گروه مطالعات تمدنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی)

مقالات:

- دکتر محمدهادی همایون (دبیر علمی دومین کنگره بین المللی لقاءالحسین^(ع) - رییس دانشکده ارتباطات دانشگاه امام صادق^(ع))

و اسلام را به مسیر اصلاح بیاورند. لذا اینکه سید الشهداء فرمودند من برای اصلاح امت جدم قیام می‌کنم انحراف امت یک امر واقعی بود و اصلاح امت یک امر واقعی و تمدنی است.

غدیر مبنای تمدن، ظهور مقصد تمدن و عاشورا راهبرد تمدن‌سازی اسلامی هستند

ایشان بعد از بیان این مقدمات به تقریر تمدنی سه واقعه غدیر، عاشورا و ظهور پرداختند و ادامه دادند: به دلیل اینکه تمدن‌سازی فرع شکل‌گیری یک جامعه است و شکل‌گیری جامعه فرع محوریت یافتن یک امام است، جامعه و امت با امام شناخته، متمایز و تجمیع می‌شوند و ارتباط می‌یابند. بنابراین واقعه «غدیر» که مربوط به امامت است، «مبنای تمدن» است.

ایشان سپس به تقریر تمدنی ظهور پرداختند و گفتند: ظهور، تجلی تام تحقق تمدن اسلامی در ظرف دنیایی است. البته باید در نظر گرفت ظهور یک دوره است که به دلیل اینکه جامعه انسانی ظرف تجلی ولایت الهی را در خودش می‌تواند تجربه کند، می‌تواند

اربعین، یک مدل شبیه‌سازی شده تمدن اسلامی است

حجت الاسلام والمسلمین دکتر علیرضا پیروزمند

حجت الاسلام والمسلمین علیرضا پیروزمند استاد حوزه و دانشگاه و عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی قم، در کمیسیون مطالعات تمدنی دومین همایش بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) صبح ۲۵ آبان ۱۳۹۵ در سالن خاتم الانبیاء^(ص) حرم امام حسین^(ع) ضمن ارائه مقاله خود گفتند: اجتماع عظیم اربعینی یک مدل شبیه‌سازی شده تمدن اسلامی است.

هدف سیدالشهداء هدفی تمدنی مبتنی بر انقلاب فرهنگی بود

ایشان در مقدمه با ارائه مفهوم فرهنگ به عنوان باورها، ارزش‌ها و رفتارهای مورد پذیرش مردم و مفهوم تمدن به عنوان شرایط عینی، ابزارها، ساختارها و روابط ملموس بشری که انسان برای ارضای نیازهایش در جامعه بکار می‌گیرد، نتیجه گرفتند: فرهنگ، روح تمدن است و تمدن، کالبد فرهنگ است و در عینیت از هم جدا نیستند.

ایشان به عنوان مقدمه دوم بیان کردند: هدف سیدالشهداء یک هدف تمدنی مبتنی بر انقلاب فرهنگی بوده است تا جلوی فرهنگ اموی را بگیرند

شجاعت، توسل، ذکر، تقوا. از جمله «مؤلفه های سیاسی اربعین» عبارتند از مظهر مشارکت مردم، اعتماد به یکدیگر، ولایت پذیری از امام و استکبارستیزی که نمونه هایش را شما به عینه تجربه کردید. و بالاخره «مؤلفه اقتصادی اربعین» سخاوت، تعاون و برکت را در این سفر مشاهده می کنید.

شاهد چنین تمدنی باشد. بنابراین اوج تمدن بشری در عصر ظهور قابل مشاهده است و می توانیم از «ظهور» به عنوان «مقصد تمدن سازی» یاد کنیم.

ایشان در تقریر تمدنی عاشورا، «عاشورا» را به عنوان «راهبرد حرکت» به سمت تمدن اسلامی مطرح کردند و ادامه دادند: به این ترتیب مبنای تمدن اسلامی غدیر، راهبرد تمدن، عاشورا و مقصد تمدن، ظهور خواهد بود که بدون هر کدام از آنها تمدن سازی ممکن نخواهد بود! راهبردی که عاشورا به ما معرفی می کند «قیام جمعی لله» است، بنابراین سیدالشهداء به ما یاد می دهند که اگر می خواهید به سمت تمدن اسلامی حرکت کنید و قدرت مقاومتان در مقابل تمدن مادی را بالا ببرید باید اهل قیام جمعی باشید و این می تواند یک راهبرد حرکت محسوب شود.

اربعین؛ تجلی عینی سه گانه غدیر، عاشورا و ظهور است

ایشان ادامه دادند: در اربعین، ارتباط مفاهیم سه گانه غدیر، عاشورا و ظهور تجلی عینی پیدا کرده است و این تجلی عینی، در سه نظام فرهنگی، اقتصادی و سیاسی قابل مطالعه است. باید بگوییم «اربعین» واقعیت اولیه و یک «مدل شبیه سازی برای تمدن اسلامی» است.

ایشان ادامه دادند: از جمله «مؤلفه های فرهنگی اربعین» عبارتند از محبت، تواضع، ادب، ایثار،

شاخص‌های تمدن اربعینی

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حبیب‌الله بابایی

شاخص علم یا شناخت، آرامش و آسایش در تمدن غربی و تمدن اربعین، تفاوت ماهوی دارند

ایشان به برخی از تفاوت‌های تمدن غرب و تمدن اسلامی پرداختند و تفاوت «شناخت تمدنی» در این دو جریان فکری را از عمده تفاوت‌ها دانستند و ادامه دادند: در تمدن اسلامی، شناخت و نگاه‌ها دینی است در حالی که در غرب چنین نیست، بین مسلمانان اساساً فکر کردن و «علم‌ورزی» در علوم الهیاتی، «عبادت» است در حالی که غرب به عنوان «سرگرمی» به آن می‌پردازد و این تفاوت جوهری را باید تفکیک کنیم و در نظر داشته باشیم.

دکتر بابایی تفاوت اساسی دیگر را «اولویت آسایش» در تمدن غربی و «تقدم آرامش بر آسایش» در تمدن اسلامی دانستند و ادامه دادند: در اربعین، در مسیرهای منتهی به کربلا، آسایشی به آن معنا غربی وجود ندارد

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حبیب‌الله بابایی، عضو هیأت علمی گروه مطالعات تمدنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، در کمیسیون مطالعات تمدنی دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع)، صبح ۲۵ آبان ۱۳۹۵ در سالن خاتم‌الانبیاء^(ص) حرم امام حسین^(ع) با ارائه مقاله خود، «شاخص‌های تمدن اربعینی» را مطرح نمودند.

مقیاس تمدنی، شابلونی تنگ برای اربعین

عضو هیأت علمی گروه مطالعات تمدنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، با اقرار به اینکه مقیاس تمدن با وجود فراخی، شابلون تنگی برای اربعین است و توانایی احاطه بر تمام ابعاد اربعین را ندارد، گفتند: یکی از شاخص‌های تمدن، علمی بودن یا شناخت جامعه‌ای است که تمدن در آن رخ می‌دهد، کنگره حاضر نشان می‌دهد که تمدن اربعین، این شاخصه را دارد.

ولی شما نگاه می‌کنید در بدترین شرایط آسایشی، مردم آرامش روحی دارند.

شاخص نظم در تمدن اربعین مبتنی بر محبت و تربیت است نه قانون و پلیس

ایشان شاخص سوم را «نظم» معرفی کرده و دو نوع سرمنشاء برای نظم در اجتماع مطرح کردند؛ «نظم برآمده از عدالت»، قانون و پلیس و «نظم برآمده از محبت» و افزودند: «نظم موجود در اربعین»، از جنس نظم برآمده از «محبت و تربیت» است و در جامعه‌ای که مناسبات انسانی روی عشق و محبت شکل می‌گیرد، نظم در آن جامعه، پلیسی نیست بلکه محبین یک حقیقت مشترک، در پرتو حبّ به آن حقیقت، هماهنگی بین خودشان را تنظیم می‌کنند.

شاخص عفو و احسان تمدن اربعین جایگزین شاخص کنترل خشم تمدن غربی

حجت الاسلام بابایی با اشاره به شاخص چهارم تمدنی در دنیای مدرن یعنی «کنترل خشم» به معنای عدم خشونت در هنگام برخورد گفتند: تفکر اسلامی پا را فراتر نهاده و مقولاتی مانند «کظم غیظ، عفو و احسان» را مطرح می‌کند.

ایشان برای تبیین فضای عفو و تساهل در تمدن اسلامی و تفاوت آن با تمدن غربی به بحث «تعارفوا» در اسلام اشاره کردند و گفتند: در مسأله تعارفوا یا اینکه نوعاً همدیگر را بشناسیم، شناختی مدنظر است

که با جریان داشتن آن شناخت بین انسانها نسبت به همدیگر، راه برای «معرفت الله» هموار شود. چگونگی این مسأله با تبیین شهید مطهری روشن می‌شود که «مَنْ علوی» و «مَنْ سفلی» را برای هر فرد مطرح می‌کند. «مَنْ سفلی» مربوط به نیازهای مادی و «مَنْ علوی» مربوط به نورانیت و معنویات است. استاد مطهری می‌فرماید: دعوای ما همیشه روی من سفلی و بر سر امور مادی است، ولی آنجایی که من علوی افراد تبلور و تجلی پیدا می‌کند، چون من علوی مشترک است، هیچ دعوایی رخ نمی‌دهد. حال «فضای اربعین»، فضایی است که همواره «من‌های علوی» زائرین و خدام تجلی پیدا می‌کند و مدام انسان‌ها با من سفلی کار ندارند. در «من علوی»، نه فقط تساهل وجود دارد بلکه تعارف وجود دارد. شما با دیدن دیگر زائرین، با دیدن خدام، با دیدن کسانی که در مسیر امام حسین (ع) تزکیه می‌شوند، احساس می‌کنید معرفتتان نسبت به خدا بیشتر می‌شود؛ این خصلت تمدن نوین اسلامی می‌تواند باشد.

شاخص وحدت آفرینی در تمدن اربعین مبتنی بر محبت امام حسین (ع) است

این پژوهشگر حوزه تمدن، شاخص دیگر تمدن‌ها را «وحدت آفرینی» در جامعه متکثر و متنوع‌شان معرفی کردند و ادامه دادند: یکی از نکات مهمی که یک پوشش وحدانی در جامعه بسیار بسیار متکثر اربعین ایجاد می‌کند مسأله «محبت» امام حسین (ع) است و این اجازه نمی‌دهد این تکثرات برخورد‌های اجتماعی را ایجاد کند.

ایشان در پایان با تأکید بر توجه بر کاستی‌های موجود در اربعین، در عین مطالعه ظرفیت‌های آن گفتند: اجازه غفلت از ضعف‌ها و کاستی‌ها را ندهیم تا مبادا اربعین، به یک عامل پسرفت برای ما تبدیل شود. ایشان تأکید کردند حتماً چشمان نقاد و بینای اساتید باقی مشکلات را هم رصد کنند.

عاشورا؛ یک جریان از ابتدای تاریخ تا ظهور

دکتر محمدهادی همایون

ایشان ادامه دادند: اما اینکه عاشوا یک اتفاق تمدنی است یعنی گستره جغرافیایی، گستره زمانی، گستره عمقی و محتوایی آن بسیار زیاد است و البته در حال شکل گرفتن است. باید زمانی بگذرد و مثل امروز مجموعه‌ای از حوادث دور هم جمع شود و ما بتوانیم اندک اندک تصویر دقیق‌تری داشته باشیم.

عاشورا محور تاریخ

دکتر همایون ادامه دادند: منطق قرآن و روایات کمک می‌کند بدانیم عاشورا، موضوعی منحصر به دهم محرم سال ۶۱ هجری نیست؛ عاشورا پدیده‌ای است که در نهاد تاریخ قرار داده شده است. از توبه آدم^(ع) تا همه انبیاء به نحوی در معرض کربلا قرار گرفته‌اند، یعنی «عاشورا» یک «برنامه» است، یک «سنت» است نه یک اتفاق. انبیاء^(ع) در مواجهه با برنامه عاشورا، اولاً «آشنا» شدند که قرار است چنین ماجرای اتفاق بیفتد و در ثانی خودشان را در «معرض» قرار دادند تا بهره‌مند شوند و علاوه بر آن «مشارکت» کردند و قدمی در راه آن و قوت بنای آن برداشتند. تا سیر به آن روزی برسد که این واقعه از لحاظ زمانی و مکانی

دکتر محمدهادی همایون دبیر علمی دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) و رییس دانشکده ارتباطات دانشگاه امام صادق^(ع) در کمیسیون مطالعات تمدنی کنگره بین‌المللی لقاءالحسین^(ع)، صبح روز ۲۵ آبان ۱۳۹۵ در سالن خاتم‌الانبیاء^(ص) حرم امام حسین^(ع) مقاله خود را ارائه دادند و عاشورا را یک جریان از ابتدای تاریخ تا ظهور معرفی کردند.

توانایی رویکرد تمدنی در ارائه فهم فرازمانی و فرامکانی از ماجرای امام حسین^(ع) است

رییس دانشکده ارتباطات دانشگاه امام صادق^(ع) با بیان اینکه پدیده عاشورا پدیده بسیار بزرگ و عظیمی است و رویکرد تمدنی، رویکردی است که می‌تواند کمک کند ادامه دادند: «رویکرد تمدنی» به ماجرای امام حسین^(ع) آن را از حصار زمان و مکان وقوع خارج می‌کند و امکان فهم بهتری از قیام را در اختیار می‌گذارد. رویکرد تمدنی، مشکلات بقیه نظریه‌ها در مورد عاشورا را ندارد. پرداخت غیر تمدنی به ماجرای امام حسین^(ع) شبیه پرداخت افراد در مثال فیل در اتاق تاریک مولوی است.

هم اتفاق بیفتد. و این دقیقاً چیزی است که در مورد یک برنامه‌ریزی بسیار گسترده تاریخی گفته می‌شود. وقتی ما این برنامه‌ریزی گسترده از ابتدای تاریخ بشر را تمدنی ببینیم یعنی هر چیزی که قبل عاشورا اتفاق افتاده، مقدمه شکل‌گیری عاشورا است و طبعاً هر چه بعد از عاشورا اتفاق افتاد مثل انقلاب اسلامی و خیلی موارد دیگر، یک نتیجه از عاشورا است.

ایشان اضافه کردند: عاشورا ماجرای است که از انبیاء سلف آغاز شده، جلو آمده است، خود واقعه اتفاق افتاده، جریان پیدا کرده است و تاریخ را شروع کرده و ساماندهی کرده است. و کاملاً روشن است که تاریخ، یک مجموعه با محوریت عاشورا است. به این ترتیب اگر ما بخواهیم تاریخ تمدن را بنویسیم نهایتاً آن چیزی را که باید محور قرار دهیم «عاشورا» است و تمام حوادث طوری تنظیم و تبیین شوند که مشخص شود به نحوی در جریان عاشورا نقش بازی کرده اند.

عاشورا، تجلی زمان مند و مکان مند ماجرای ظهور است

استاد دانشگاه امام صادق^(ع) با طرح سؤال «چگونه و تا کجا» این مسیر را طی می‌کنیم؟ گفتند: تا ظهور؛ ما از «غدیر» شروع کردیم و به «عاشورا» رسیدیم و عاشورا تجلی زمان مند، مکان مند و محدود همان واقعه‌ای است که قرار است در آخرالزمان اتفاق

بیفتد؛ یعنی انسان‌ها دور امام جمع شوند، به برکت امام به «وحدت» برسند و و بقیه تحلیل‌هایی که در مورد عاشورا داریم در این جریان قرار است تولید شود تا در سطح گسترده و عالی و راقی‌اش به ماجرای ظهور برسد، ما در این دوره تمرین می‌کنیم.

اربعین، تمرین معرفتی جریان عاشورا

ایشان در بیان جایگاه اربعین مطرح کردند: به اعتقاد اسلامی با «بعثت» وارد دوران آخرالزمان شده‌ایم و جریان «برنامه‌ها» ما را به «ظهور» می‌رساند. هر چند «عاشورا» در جایی از تاریخ رخ داده است اما برای اینکه بتواند ما را به «ظهور» برساند به یک «ضمیمه معرفتی» نیاز دارد. چهل روز برای این ضمیمه معرفتی یا تمرین معرفتی فرصت مناسبی است. «اربعین» برای این است که «معرفت» مان نسبت به خود جریان شکل بگیرد، معرفت مان نسبت به ریشه‌های تاریخی آن سامان بگیرد. برای اینکه بدانیم چه اتفاقی افتاده است برای اینکه برویم به سمت اینکه تاریخ به جد، عرصه تقابل دو جبهه حق و باطل بوده و هست و این ماجرا در آخرالزمان به اتمام خواهد رسید.

دبیر علمی دومین کنگره بین‌المللی لقاءالحسین^(ع) با بیان اینکه تاریخ، سنت دارد و سنت‌های تاریخی به ما معرفی شده‌اند، گفتند: اگر بیایم ذیل رهنمودهای اهل بیت^(ع) مانند انبیاء عظام، بر اساس این سنت‌های تاریخی برنامه‌ریزی کنیم، فرصت پیدا خواهیم کرد

کاملاً بین ادیانی اتفاق می‌افتد و پدیده بسیار عجیبی است. این مراحل را طی می‌کنیم با شباهتی که در عاشورا به جا گذاشته شده است.

خودمان را در «معرض» قرار دهیم و از این جریانی که در حال رخداد است بهره‌مند شویم. اکنون جریان «عاشورا» ما را به «انقلاب اسلامی» و مرحله دوم آن یعنی «بیداری اسلامی» رسانده است.

وحدت تمدنی ایران و عراق، ادامه مراحل انقلاب اسلامی است

ایشان با بیان اینکه امام خمینی (ره) قبل از این ما را در جریان قرار داده بود که یکی از مراحل انقلاب اسلامی به طور مشخص در عراق رخ می‌دهد، به بیان اهمیت تمدنی «ایران و عراق» و همراهی آنها پرداختند و گفتند: سرزمین عراق برای ما ایرانی‌ها معنا و مفهوم زیادی دارد، هم نسبت تمدنی از «قدیم» با هم داریم و هم نسبت تمدنی در «آینده نزدیک» باید با هم داشته باشیم و یک تمدن بودیم و خواهیم شد و این وحدت باید تجربه شود علاوه بر اینها سرزمین عراق سرزمین مهمی است.

این استاد دانشگاه در پایان گفتند: «اربعین» باز تولید و تکثیر آن جریانی است که در عاشورا شکل گرفت، عده‌ای حتی از ادیان دیگر مثل وهب در لشکر سیدالشهداء گرد امام جمع شدند و با این وسیله به وحدت رسیدند، جریانی از ماجرای ولایت به نمایش گذاشتند. حالا عیناً در اربعین همین اتفاق است، همه به سمت امام حرکت می‌کنند، همه با هم وحدت می‌کنند. موضوع فقط موضوع درون مذهبی نیست

کمیسیون مطالعات اجتماعی

هیات رئیسه:

- دکتر مسعود معینی پور (عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع))
- حجت الاسلام دکتر حسینعلی سعدی (عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق^(ع))

مقالات:

- حجت الاسلام علی جعفری (دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات دانشگاه باقرالعلوم^(ع))

گیری «آسیب‌ها» و تهدیدهایی تبدیل‌کننده در اثر آن مازمینی‌تر و پاگیرتر شویم.

اینجا سه «تهدید» وجود دارد: یکی «عرفی شدن»، از طرفی «سکولاریسم» به معنای به حاشیه راندن دین و از سوی هم «قشری‌گرایی» و دین‌پوستانه‌ای که از یکی از آسیب‌های جدی مناسک دینی است.

آسیب‌هایی که در کمین اربعین است

دکتر مسعود معینی پور

دکتر مسعود معینی پور عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع) در کمیسیون مطالعات اجتماعی دومین همایش بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع)، صبح ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در سالن خاتم الانبیاء^(ص) عتبه حسینی مقاله «عرفی شدن و عرفی زدایی» در بستر اربعین را ارائه کردند و گفتند: تهدیدها و آسیب‌هایی متوجه اربعین است که باید شناسایی و رفع شود. عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع) با بیان اینکه «اربعین» به عنوان یکی از «مناسک و آیین‌های دینی» از دو منظر دینی قابل بررسی است یکی حقیقت اربعین به عنوان «وجه قدسی» آن و یکی هم اربعین و «مناسک، ظرفیت‌ها و آسیب‌ها»یی که درونش است. این آسیب‌ها ممکن است ما را از آن حقیقت بازگشت به پدیده قدسی عالم و وجوه آسمانی دور کند و ما را زمینی‌تر کند.

عرفی شدن، سکولاریسم و قشری‌گرایی

سه تهدید اربعین

ایشان ادامه دادند: بسترها و تهدیدهایی در کمین است که اربعینی را که «هویت بخش» است، «اجتماع قلوب بر محور حب» اباعبدالله^(ع) است را به بستر شکل

اربعین و «نه قرائت» زیارت اربعین یک «نماد عینی» است. اهل بیت (ع) اینطور می‌خواستند «زیارت اربعین» را «مدیریت» کنند و «نمادسازی» کنند.

شاخص تمدنی، حرف شنوی از رسولان است نه جلوه‌های تمدنی دیگر

ایشان افزودند: اینکه «زیارت اربعین» را به عنوان «علامت مؤمن» و جامعه ایمانی «نمادسازی» کردند، حاوی حکمتی است که برای بیان آن نیاز است تفاوت تمدن دینی و تمدن مادی را مطرح کنم. «تمدن دینی» مبتنی بر «عبودیت» است؛ شاهد مثال من ماجرای «رَجُلٌ یَسْعَى»^۲ در سوره یاسین است که می‌فرماید: «وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِیْنَةِ رَجُلٌ یَسْعَى»، در حالی که تا قبل از این صحبت از قریه بود، تفاوت «قریه» و «مدنیت» اینجا مشخص می‌شود، وقتی که

^۲ - [یس ۲۰] ص ۴۴۱ - «وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا الْمَدِیْنَةِ رَجُلٌ یَسْعَى

قَالَ يَا قَوْمِ أَتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ».

نمادسازی اهل بیت (ع) از زیارت اربعین به عنوان نماد بازگشت امت به سوی امام

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسینعلی

حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسینعلی سعدی عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق (ع)، در کمیسیون مطالعات اجتماعی دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین (ع) که صبح ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در عتبه مقدس حسینی برگزار شد با اشاره به «نمادسازی» زیارت سیدالشهداء (ع) در اربعین، به عنوان یک نماد برای فرد و جامعه مؤمن تصریح کرد: «زیارت اربعین» نماد «بازگشت امت به سوی امام» است.

عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق (ع) با اشاره به حدیث نشانه‌های پنجگانه مؤمن^۱ «زیارت اربعین» را به عنوان یک «نماد» و نشانه مؤمن مورد توجه قرار داد و گفتند: اگر «نماد» را یک «جلوه عینی» که واقعی می‌باشد را «مجسم» می‌کند در نظر بگیریم، در تحلیل این روایت می‌توانیم بگوییم که «حضور» در زیارت

^۱ - «وَعَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ صَلَاةُ الْإِحْدَى الْخَمْسِينَ وَ زِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ وَ التَّخْتُّمُ فِي الْيَمِينِ وَ تَغْيِيرُ الْجَبِينِ وَ الْجَهْرُ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

پیام پیامبران الهی را استماع می کنند، «قریه» تبدیل به «مدینه» می شود. بدین ترتیب «شاخص تمدن سازی»، «حرف شنوی از پیامبران» الهی است، نه جلوه های تمدنی دیگر. در غیر این صورت، «تمدن مادی» که بساط «شهو ترانی شیطانی» را می گستراند در بیان آیات و روایات «جهالت» است نه تمدن.

سیدالشهداء برای تبدیل تمدن مادی به تمدن الهی، بیشترین هزینه ها را دادند

این استاد حوزه و دانشگاه گفتند: «جهالت» یا همان تمدن مادی باید به «عبودیت» یا تمدن الهی تبدیل شود. انبیاء الهی در این راه هزینه های زیادی دادند و هیچ پیامبری را نمی بینید که هزینه نداده باشد و اذیت نشده باشد. در جریان زیارت شریف اربعین خطاب به سیدالشهداء داریم که «وَاسْتَبِيحَ حَرِيْمُهُ» حرمتش شکست، «سُفِكَ فِي طَاعَتِكَ دَمُهُ» سید الشهداء خون را هزینه داد، این مقدار هزینه را نسبت به بقیه نداریم.

زیارت اربعین، نماد بازگشت امت به سوی امام است

ایشان صحنه «کربلا» را صحنه مواجهه «تمامیت تمدن جاهلی» با تمام قوا در «مقابل امام» ترسیم کردند و در تبیین «جایگاه زیارت اربعین» با یک فاصله چهل روزه از عاشورا بیان کردند: مرحوم مجلسی در بحث زیارت اربعین و چرایی استحباب آن تأسی به جناب جابر در زیارت امام حسین^(ع) را مطرح می کند اما

تحلیل بنده این است که اصلاً همه ابهت و عظمت و فلسفه وجودی زیارت اربعین این است: بعد از اینکه «امام» که در تمدن قرآنی «محور تمدن سازی» و جامعه سازی اسلامی است، شهید می شوند و امت به هردلیلی از امام سرپیچی می کنند، یک اربعین بعد، صحابه نبی مکرم به نمایندگی امت به زیارت امام می آیند. با توجه به نظر علامه مجلسی که زیارت را «حضور الزائر عند المذور» می دانند، تعبیر بنده از «زیارت اربعین، برگشت امت به امام» است. بدین ترتیب، ائمه روی زیارت اربعین سرمایه گذاری کردند که فطرت و غربت امام و جدایی امت از امام را با زیارت جابر نسبت به سیدالشهداء^(ع) جبران کنند. این «زیارت»، نمادسازی شد که «امت» در «تمدن سازی» اسلامی و الهی شان، «رجعت به امام و هجرت الی امام» را بعد از غیبت امام مدیریت کنند. این پیاده روی ها و این حضور را دیدید، این «تجسم» امر معنوی «رجعت الی امام» و «هجرت الی امام» است.

باید وجه عربی عراقی راهپیمایی

اربعین حفظ شود

حجت الاسلام و المسلمین علی جعفری

بقیه کشورها پس از چندین سال از آغاز این حرکت را دلیلی بر ریشه های عربی و عراقی این حرکت معرفی کرد.

ایشان راهپیمایی «اربعین» و «وجوه اصلی» آن را متمایز از «وجوه عربیت» آن دانستند و افزودند: بزرگترین پدیده انسانی تاریخ یعنی بزرگترین تجمع و حرکت انسانی در طول تاریخ بشر به همت مردم عراق و به پشتیبانی های انسانی، مادی و روحانی این ملت صورت می گیرد، عراقی ها با «ساختارهای عشیره ای» خود می آیند و این ساختار خودش را در راهپیمایی بروز می دهد، این یک نوع «انسجام ملی» در عراق را نشان می دهد.

این استاد دانشگاه ضمن انتقاد از برخی دخالتها در نحوه برگزاری راهپیمایی عظیم اربعین از بیرون عراق، به عهده گرفتن نظافت محیط حتی به خاطر ضعف شهرداری کربلا و برپایی موبک های بسیار گسترده که با ماهیت موبک های عراق متفاوت است را نمونه هایی از دخالت هایی دانستند که موجب تضعیف وجهه عربی و عراقی این حرکت می شود.

حجت الاسلام و المسلمین علی جعفری دانشجوی دکتری فرهنگ و ارتباطات دانشگاه باقرالعلوم^(ع) در کمیسیون مطالعات اجتماعی دومین کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین^(ع)، صبح ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در حرم حضرت سیدالشهداء^(ع) برگزار شد با ارائه مقاله ای با عنوان «خدمات متقابل عراق و اربعین» گفت: باید «وجه عربی عراقی راهپیمایی اربعین» حفظ شود.

وی با اشاره به مطالعات انجام شده توسط شهید مطهری در خصوص خدمات متقابل اسلام و ایران گفت: همان گونه که حذف ایرانیت در مطالعه کشور اسلامی ایران به اسلام ضربه وارد می کند، حذف وجوه عربی راهپیمایی اربعین از اصالت این حرکت عظیم خواهد کاست.

استاد دانشگاه باقرالعلوم^(ع) با اشاره به نیاز عراق برای «بازشناسی» هویت خود بعد از حزب بعث، راهپیمایی اربعین را یکی از بهترین موقعیت ها برای تحقق این موضوع دانستند و تأکید بر حفظ «وجه عربی عراقی راهپیمایی اربعین» را تأکید بر «خدمات متقابل عراق و اسلام» دانستند.

دکتر جعفری گذشت یک دهه از آغاز راهپیمایی اربعین با این شکل متفاوت را یادآور شد و پیوستن

کمیسیون مطالعات راهبردی

هیات رئیسه:

- دکتر علی اصغر پورعزت (عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)
- حجت الاسلام دکتر سید محمدحسین هاشمیان (مشاور تولیت مسجد مقدس جمکران)

مقالات:

- دکتر محمدحسن خانی (عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق^(ع))
- حجت الاسلام دکتر غلام رضا بهروزی لک (عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع))

عاشورائیان، اربعین را با راهبری فرازمانی و فرامکانی مدیریت می کنند

دکتر علی اصغر پورعزت

ایشان با تأکید بر اینکه مدیریت کلان شهر متحرک اربعین، از عهده دولت ها و سازمان ها خارج است، گفتند: این مردم هستند که در انسجام و اتحادی باورنکردنی، آگاهانه به قواعدی پایبند می شوند که پیمودن این مسیر طولانی را به بهترین شکل، ممکن می سازد. جالب اینکه دخالت دولت ها حتی مسأله آفرین می شود و هزینه های بیهوده ای بر ملت ها تحمیل می کند. این کلان شهر بیش از هر چیز نیازمند یک مشارکت اجتماعی است که حقوق، امنیت و رفاه و احترام همه اقوام و نژادها را مدنظر قرار دهد. بدین ترتیب نوعی سبک «خودمدیریتی» شکل می گیرد؛ مدیریت مردمی که تداعی گر نوعی تدبیر هولوگرافیک امور در همه مسیرهای این راهپیمایی عظیم است و این یکی از نقاط قوت این حرکت خودجوش است.

رهبران اجتماعی، همچون مردم به عهد خود با امام وفا کنند

استاد مدیریت دانشگاه تهران در تبیین عامل محرک مردم در حرکت اربعینی گفتند: مردم می خواهند فاصله ۱۴۰۰ ساله خود را با امام شهید خود که از جان بیشتر دوستش دارند طی کنند، بنابراین در این مسیر،

دکتر علی اصغر پورعزت، استاد دانشکده مدیریت دانشگاه تهران در کمیسیون مطالعات راهبردی کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) عصر روز ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در عتبه مقدسه حسینی به ارائه مقاله خود با عنوان «مدیریت خردمندانه حرکت اربعین: آینده سازی در ورای مدیریت یک کلان شهر متحرک» پرداختند و گفتند: راهبری فرازمانی و فرامکانی کاروانیان حسینی، اربعین را مدیریت می کند.

خودمدیریت مشارکتی نهادینه شده در بطن اربعین زمینه ساز تکامل و تربیت

استاد دانشکده مدیریت دانشگاه تهران با بیان اینکه «اربعین» یک «کلان شهر متحرک» است افزود: وقتی مدیریت یک شهر ثابت را باید با مدیریت کشور مقایسه کرد، مدیریت کلان شهر متحرکی در مختصات اربعین چگونه ممکن شده است؟ وی توضیح داد: تنها راه باقی مانده و میسر برای مدیریت کلان شهر اربعینی، «مدیریت مشارکتی» است و این سبک مدیریت در بطن اربعین نهادینه شده است که زمینه ساز سیر تربیتی به سوی بلوغ و کمال خواهد بود. تکاملی که از هماهنگی و هدایت احساسات برای تسهیل این مسیر دشوار نشئات می گیرد.

راهبری فرازمانی و فرامکانی کاروانیان عاشورا، به جای مدیریت نقش آفرینی می کند

ایشان «مدیریت آینده پرداز» را راهبرد خردمندانه مدیریت اربعین معرفی کردند و در این راهبرد به مواردی چون تبدیل «سوگواری» به یک «سنت هدایت گر» فرانسلی و فرازمانی در جوامع انسانی، تبدیل سوگواری به یک «حرکت دانش افزا»، تبدیل سوگواری به «ظرفیت فرهنگ» سازی و فرهنگ پردازی، و «تصویرپردازی آینده» در پرتو سنت های آینده پرداز اربعینیان تأکید کردند.

دکتر پورعزت اذعان داشتند در اربعین، «راهبری فرازمانی و فرامکانی» در جریان است و این راهبری، جانشین «مدیریت» شده است؛ نوعی راهبری فرازمانی، در پرتو رهنمودهای حضرت زینب و کاروانیان عاشورا. «راهبری» به جای «مدیریت»! زیرا پیروان اربعینی، مختارانه و از روی علاقه و آگاهی، مسیر خود را انتخاب می کنند، نه در اثر کنترلی الزام آور. این «راهبری» بر «جریان سازی فرهنگی» و «هدایت» آن ها در ورای نسل ها تأکید دارد. این مردم در ورای نسل ها، همچنان «دعوت حسینیان» را پذیرا شده و به سوی کربلا می شتابند.

بی پروا و مشتاقانه وارد می شوند. «حرکت اربعینی» را پاسخگویی به ندای «هل من ناصر ینصرنی» امام، عاشقانه طی می کنند و این سرالاسرار حرکت اربعین است.

ایشان در بیان رسالت رهبران اجتماعی در حرکت اربعینی گفتند: اربعین حرکتی مردمی است و نباید مصادره به مطلوب گروه های سیاسی شود. به ویژه رهبران احزاب سیاسی ممکن است به آن لطمه بزنند. تجربه نشان داده که هرگاه مدیران و رهبران اجتماعی سعی کرده اند که از یک واقعه اجتماعی سوءاستفاده کنند، به اصل آن واقعه نیز ضربه زده اند. بنابراین تأکید می شود که از هرگونه دخالت ناپخته و بدون مبنا در این جریان اجتناب ورزیده، صرفاً شرایطی را مهیا سازند تا کمترین ضربه و خدشه به حیثیت این واقعه عظیم وارد شود و امکان سوءاستفاده سیاسی و اقتصادی از آن به حداقل برسد. همچنین باید تلاش کنند تا در سیر این حرکت، سلامت روح و جسم مردم حفظ شود؛ به ویژه با این ملاحظه که این مسیر، طولانی و پرمداخله است و در هر فراز از راه، ممکن است، عده ای تلاش کنند تا برای عقاید منحرف خویش طرفدار جمع کنند. تلاش رهبران باید معطوف به این مهم باشد که از طریق آگاه سازی مردم، جلوی انحراف های گوناگون گرفته شود. از سویی، بر عهده آنان است که این حرکت خودجوش و عظیم را به دستاوردهای بهتر و ارزشمندتر هدایت کنند.

تلاش کنیم معنا و فرهنگ خلق شده در اربعین، فرازماني و فرامكاني شود

حجت الاسلام دكتور سيد محمدحسين هاشميان

حجت الاسلام دكتور سيد محمدحسين هاشميان، مشاور عالي توليت مسجد مقدس جمكران در كميسيون مطالعات راهبردي كنگره بين المللي، علمي لقاءالحسين^(ع) كه ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در عتبه مقدس حسيني برگزار شد گفتند: ظرفيت عظيم جاري در مراسم اربعيني بايد در كل سال و فراتر از مرزهاي جغرافيايي منطقه بسط داده شود تا به سمت تمدن سازي نوين اسلامي سوق داده شود.

ايشان مطالعات راهبردي در زمينه اربعين را ضروري دانستند و ادامه دادند: درمطالعات راهبردي توجه به موقعيت يابي الزامي است.

دكتور هاشميان افزود: ظرفيت اربعين بايد ساختارهاي موجود فرهنگي و اجتماعي در سطح بين الملل را دگرگون كند، لذا براي اصلاح آينده بايد نظام فرهنگي، اجتماعي و حتي سياسي موجود در اين كنگره عظيم را با تأكيد بر ظرفيت هاي راهبردي بسط داد.

استفاده از منبع عظیم قدرت نرم اربعین برای همگرایی جهان اسلام

دکتر محمدحسن خانی

در حوزه تمدنی جهان اسلام، «عامل همگرایی» و تعامل بهتر کشورهای این حوزه را کشف کرده و نقاط ضعف و قوت این تعامل را بیابیم.

ایشان مفهوم «منافع ملی» را به عنوان یکی از مفاهیم کلیدی در روابط بین الملل که اساس شکل‌گیری روابط بین کشورهاست بیان داشتند و ادامه دادند: بعد از پایان جنگ جهانی دوم، مفهوم «منافع مشترک» شانه به شانه مفهوم «منافع ملی» مطرح شد و در عمل به نوعی هم تراز با مفهوم منافع ملی قرار گرفت. «منافع مشترک» زیر بنای «همگرایی منطقه‌ای» شد و در این زمینه، نمونه‌های موفق مانند اتحادیه اروپا و «آ.س. آن» شکل گرفت.

اربعین پتانسیل تبدیل شدن به عامل سرعت بخش همگرایی و اتحاد در جهان اسلام را دارد

آقای دکتر خانی با طرح این سؤال که جایگاه جهان اسلام در اتحادهای منطقه‌ای چیست، وارد بحث «اربعین» و اثر آن در «اتحاد منطقه‌ای» شدند و بحث‌های نظری اتحاد منطقه‌ای را با بیان

دکتر محمدحسن خانی، عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق^(ع) در کمیسیون مطالعات راهبردی دومین همایش بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع)، عصر ۲۵ آبان ۱۳۹۵ در عتبه حسینی با ارائه مقاله «اربعین، به مثابه منبع قدرت نرم برای جهان اسلام» گفتند: باید از منبع عظیم «قدرت نرم» اربعین، برای «همگرایی» جهان اسلام بهره برد.

سؤال اساسی کشورهای اسلامی حول چه

مفهومی می‌توانند همگرا شوند؟

عضو هیأت علمی دانشگاه امام صادق^(ع) با بیان اینکه یکی از دغدغه‌های دانشمندان روابط بین‌الملل خصوصاً حوزه منطقه‌گرایی، پاسخ به این سؤال است که «کشورها، حول چه معنایی گرد هم جمع می‌شوند»، متحد می‌شوند و بر اساس آن «چگونه ایفای نقش می‌کنند»؟ ادامه دادند: یکی از حوزه‌های که در روابط بین‌الملل، جزء مطالعات منطقه‌ای حساب می‌شود حوزه جهان اسلام است که قاعدتاً ما باید به عنوان یک محقق ایرانی حوزه روابط بین‌الملل

۸ پیش شرط ادامه دادند و گفتند: از جمله این پیش شرطها وجود حداقلی از «حس متقابل»، «حس اعتماد» و «حس همدردی» مشترک بین جوامع کاندید برای «اتحاد منطقه‌ای» می‌باشد. در ادامه «تشابه معنادار نخبگان»، «تشابه معنادار سبک زندگی»، «تشابه معنادار افکار عمومی» و هم چنین «عزم سیاسی دولتها» و نهایتاً وجود «ارزشهای مشترک» مطرح می‌شود. یعنی مجموعاً ۸ پارامتر از اجماع نظریه پردازان حوزه «همگرایی سیاسی» در روابط بین الملل بدست می‌آید که اگر این موارد موجود باشد یک «اتحاد منطقه‌ای» موفق رخ خواهد داد.

ایشان ادامه دادند: اگر به پدیده اربعین از منظر «روابط بین الملل» و «همگرایی منطقه‌ای» نگریده شود، خواهیم دید این پدیده بخش عمده‌ای از پیش فرض های مطروحه را دارد! یعنی در اربعین، حس همدردی مشترک، حس اعتماد مشترک، حس وفاداری مشترک، ارزش‌های مشترک، تشابه معنادار سبک زندگی، تشابه معنادار افکار عمومی، تشابه معنادار در سطح نخبگان موجود است. شاید الان عزم سیاسی کم رنگ ترین پیش فرض های اتحاد منطقه‌ای باشد. بدین ترتیب اربعین به ما می‌گوید که «جوامع اسلامی» و مخصوصاً «جوامع شیعی» پتانسیل «همگرایی» معنادار

«منطقه‌ای» را دارند. در حقیقت «اربعین» پتانسیل تبدیل شدن به یک «عامل تسریع بخش» برای نیل به «همگرایی» و اتحاد در جهان اسلام را دارد.

پیشنهاد تأسیس نهادهایی برای استفاده حداکثری از پتانسیل عظیم اربعین در همگرایی کشورهای اسلامی

این استاد علوم سیاسی در ادامه برای بیان «چالش‌های موجود، آنها را به دو دسته «سخت‌افزاری» و «نرم‌افزاری» تقسیم کردند و اذعان داشتند: از نظر نرم‌افزاری همه امکانات موجود است اما چالش عمده در بخش سخت‌افزار است. «تدوین طرحها» و درکی که بتواند آن را از «ایده به واقعیت» انتقال دهد و نهایتاً «تأسیس نهادها» چالش‌های اصلی است. تأسیس این نهادها خیلی مهم است؛ هم در سطح ملی به این نهادها نیاز داریم که بتوانیم از این پتانسیل عظیمی که اربعین بوجود آورده استفاده حداکثری کنیم و هم به نحو احسن بتوانیم گامی در جهت نیل به همگرایی در جهان اسلام برداریم.

تأثیر گذاری بیشتر اربعین در گرو ترسیم چشم انداز آن است

حجت الاسلام و المسلمین دکتر غلام رضا بهروزی

ماجرای اربعین، به نحوی مطالعه شود که در راستای «احیای فکر دینی»، «فرهنگ و ایمان» اثر گذارتر باشد. دومین مرحله «پویش محیطی» است که ما در آن «روندهای گذشته» و «پیشران های این حرکت» را مطالعه می کنیم.

و در مرحله بعد که حاصل مرحله دوم است «ترسیم وضعیت مطلوب» بر پایی اربعین در ۱۰ سال آینده مطالعه می شود.

عضو شورای پژوهشی پژوهشکده مهدویت و آینده اندیشی مسجد مقدس جمکران، «گزاره پیشنهادی» برای «تصویر آینده مطلوب اربعین» را چنین بیان داشتند: «راهپیمایی اربعین، حرکتی مردمی، فراگیر و عمومی است که با هدایت و رهبری نهادهای تنظیم کننده سیاسی و اجتماعی در کشورهای مختلف منطقه به قصد ایجاد فرهنگ مطلوب و دینی و اسلامی عمل می کند و در صدد است که علاوه بر فراگیر کردن حضور انبوه مردم، پیامبری و پیام رسانی آن توسط

حجت الاسلام و المسلمین دکتر غلام رضا بهروزی لک، عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع) و عضو شورای پژوهشی پژوهشکده مهدویت و آینده اندیشی مسجد مقدس جمکران در کمیسیون مطالعات راهبردی دومین کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) عصر روز ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در عتبه مقدسه حسینی با ارائه مقاله خود گفتند: باید چشم انداز راهپیمایی اربعین، در «افق ده سال آینده جهان» اسلام تبیین شود.

عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع) با طرح این سؤال که چگونه می توان در میان مدت، مثلا ۱۰ ساله، «تأثیر گذاری بیشتر اربعین» را شاهد بود و یک چشم انداز مطلوب برای آن ترسیم کرد؟ مطرح کردند: برای مطالعه چشم انداز، الگوهای مختلفی وجود دارد اما در الگویی که ما ارائه دادیم در ۴ مرحله می توانیم چشم انداز مطلوب را بررسی کنیم.

گزاره های برای چشم انداز اربعین مطلوب

ایشان ادامه دادند: در مرحله نخست «اسناد بالادستی»، «اهداف بنیادین» و «پژوهش های کلان» حاکم بر

حاضرین به کسانی که در این کنگره نمی‌توانند شرکت کنند ایجاد کند.

ایشان افزودند: اگر بتوانیم تصویر مطلوب‌تری از اربعین ایجاد کنیم، در ۱۰ سال آینده راهپیمایی اربعین بر ابعاد مختلف زندگی اثر خواهد گذاشت؛ «بعد فردی» را منقلب می‌کند، «بعد زندگی اجتماعی» را از آسیب‌ها مصون می‌کند و انسجام اجتماعی، هویتی و فرهنگی را حفظ می‌نماید. از «بعد سیاسی» از آنجا که امام حسین (ع) مورد احترام همه فرق اسلامی است، «وحدت منطقه‌ای» ایجاد می‌کند و در «بعد اقتصادی» به عنوان چهارمین بُعد، «همگرایی اقتصادی» ایجاد خواهد کرد.

نقشه راه و لزوم پیگیری مداوم انطباق آن با

چشم انداز ترسیمی

دکتر بهروزی لک ادامه دادند: مرحله چهارم «نقشه راه»، رسیدن به «تصویر مطلوب» است؛ در ترسیم این نقشه راه، باید «عوامل» تأثیرگذار «تعمیق فرهنگی و اجتماعی» را شناسایی کنیم و در ادامه «اقدامات»، «راهبردها» و «برنامه‌های متناسب» آن را ارائه دهیم و برای طیف‌های مختلف سنی «راهبرد» و «برنامه» داشته باشیم. موضوع دوم در نقشه راهی که باید ترسیم کرد «ایجاد» بسترها و «زمینه‌هایی که باعث «تعمیق و گسترش اربعین» می‌شود. مثلاً ما الان می‌بینیم امکانات موجود در مرزهای ایران و عراق محدود است. در داخل ایران و عراق برای آماده‌سازی و

فراهم‌سازی، یک سری محدودیت‌ها و ضعف‌ها وجود دارد که اینها را باید برای ۱۰ سال آینده آماده کنیم و بسترهای لازم را ایجاد کنیم. حتی اگر لازم باشد برای ۱۰ سال آینده در «شکل فیزیکی» فضای کربلای مقدس و بقیه حرم‌های مطهر، «تغییراتی متناسب با ماجرای اربعین» ایجاد کنیم. در نهایت یک کمیته مطالعاتی ایجاد کنیم تا کار چشم‌اندازسازی جدی، منظم و فراگیر را انجام دهد و عناصر دخیل را درگیر این چشم‌انداز کند.

کمیسیون مطالعات زیارت

هیات رئیسه:

- حجت الاسلام سعید اصفهانیان (مدیر گروه مطالعات بنیادین پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی مسجد مقدس جمکران)
- حجت الاسلام دکتر سیدعلی حسینی (استاد دانشگاه امام صادق^(ع))

مقالات:

- بانو مجتهده معصومه گل گیری (عضو شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خاوران)
- حجت الاسلام محمدهادی هدایت (مدیر گروه مطالعات تربیتی فرهنگی پژوهشکده مهدویت مسجد مقدس جمکران)
- دکتر محمدرضا برزویی (استاد دانشگاه امام صادق^(ع))

جهت دهی حسینی زائران اولین و مهم‌ترین اثر تربیتی اربعین است

استاد دانشگاه امام صادق^(ع) در ادامه به «آثار تربیتی» اربعین پرداختند و اولین اثر تربیتی اربعین را «حبّ الحسین^(ع)» معرفی کردند و ادامه دادند: این مسئله حبّ الحسین^(ع)، خیلی اهمیت دارد که از دو نگاه مطالعه کردم، یکی از منظر آخرتی و عالم بعد از مرگ که دست امام حسین^(ع) در آن عوالم خیلی باز است و دوم از منظر روایات مخصوصاً روایاتی که بزرگان اهل سنت نقل کرده‌اند مطالعه شده است.

مثلاً روایتی که رسول الله^(ص) می‌فرمایند: «مَنْ أَحَبَّهُمَا فَقَدْ أَحَبَّنِي، وَمَنْ أَبْغَضَهُمَا فَقَدْ أَبْغَضَنِي» که در بسیاری از کتب معتبر اهل سنت منقول است و اشاره به دوست داشتن امام حسن و امام حسین علیهما السلام دارد.

ایشان «زیارت اربعین» را یکی از راههای «اثرگیری» از محبت امام حسین^(ع) دانستند و گفتند: فضای حاکم بر اربعین، به زائران مخصوصاً کسانی که پیاده‌روی می‌کنند رنگ و سمت و سو حسینی می‌دهد.

تربیت اربعین؛ عجیب، معجزه آسا و مؤثر بر همه طبقات اجتماعی و گروه‌های سنی

حجت الاسلام دکتر سیدعلی حسینی

حجت الاسلام دکتر سیدعلی حسینی، استاد دانشگاه امام صادق^(ع) در کمیسیون مطالعات زیارت اربعین در دومین همایش بین‌المللی، علمی لقاء الحسین^(ع) عصر ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در حرم مقدس امام حسین^(ع)، ضمن ارائه مقاله خود در مورد آثار تربیتی زیارت اربعین، گفتند: زیارت «اربعین» دارای یک «مدل تربیتی» عجیب، شگفت‌آور و معجزه آساست.

ایشان با اشاره به اینکه علماء و دانشمندان به هیچ مسأله‌ای به اندازه «تربیت» توجه نکرده‌اند و تعلیم و تزکیه از اهداف پیامبران الهی است؛ بیان کردند: در «علم تربیت» امروز مدل‌های تربیتی هفتگانه «انسان‌گرایی»، «اکولوژیک» زیست محیطی، «روشهای ویژه»، «پزشکی»، «رشد»، «رفتاری» و در نهایت «شناختی»، مطرح است اما با مطالعه‌ای که در زیارت اربعین کردیم متوجه شدیم «مدل تربیتی زیارت اربعین» ترکیبی عجیب و معجزه آسا است که ماهیتاً با تمام مدل‌های موجود «متفاوت» است و همه گروه‌های سنی و طبقات اجتماعی را پوشش می‌دهد و بر ایشان اثر می‌گذارد.

نهادینه کردن صفت ایثار و فداکاری در خادمان و زائران دومین اثر تربیتی اربعین

است

دکتر حسینی در ادامه، «اثر تربیتی» ایثار و فداکاری را متذکر شدند و ادامه دادند: تا انسان به مقام ایثار و فداکاری نرسد به جایی نمی‌رسد. در این مورد روایات عجیبی داریم. یکی را اشاره می‌کنم؛ موسی کلیم الله^(ع) سؤال می‌کند خدایا چه طور شد که این مقام را به محمد^(ص) و آل محمد^(ص) دادی؟ خدا می‌فرماید بخاطر ایثاری که داشتند.

حجت الاسلام حسینی با اشاره به آیه ۹ سوره حشر «وَالَّذِينَ تَبَوَّأُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِیُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْتُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ» گفتند: دو نشانه ایثار، چشم نداشتن به پاداش و عطای آنچه خودشان نسبت به آن در مضیقه هستند در راه خدا می‌باشد که هر دو در اربعین مشهود است، مخصوصاً در خادمان عراقی اربعین که خرج سالیانه شان را به میدان اربعین می‌آورند و اهداء می‌کنند. اما در زائران اربعین، مصادیق خروج از دیار و خرج اموال، رها کردن زن و فرزندان را از مصادیق ایثار باید دانست. به هر

حال اربعین به طور خودکار افراد را می‌سازد و صفت ایثار را در آنها نهادینه می‌کند.

حماسه، معنویت، عزلت ستیزی و قدرت آفرینی چهار اثر تربیتی دیگر اربعین هستند.

این استاد دانشگاه در ادامه چهار «اثر تربیتی» دیگر اربعین را «حماسه»، «معنویت»، «عزلت ستیزی»، «قدرت آفرینی» برای شیعیان معرفی کردند و گفتند: معنویتی که اربعین در وجود زائران نهادینه می‌کند، مانند معنویت مسیحی، از جنس کناره‌گیری فردی نیست، بلکه معنویت در جمع میلیون‌ها انسان است.

جریان اربعینی، بیعت مجدد با اهل بیت (ع) و حرکت به سوی ظهور است

مجتهد معصومه گل‌گیری

فرمودند که «طواف» جز چرخیدن به دور مقداری سنگ نیست، آنچه «حقیقت حج» را ترسیم می‌کند و به آن اثر عمیق و نتیجه می‌دهد «لقاء امام» است. به این ترتیب مشخص است بحث تعظیم شعائر را در اربعین هم می‌توانیم استفاده کنیم و از باب تعظیم شعائر، زیارت اربعین ارزش بالایی دارد.

ایشان ادامه دادند: نکته دومی که از قرآن بخواهیم به اربعین بردازیم تأکید قرآن، بر «مؤدت» اهل بیت (ع) است: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ». بزرگان تفسیر ما گفته‌اند: «مؤدت، محبتی است که اظهار شود»، این مؤدت است که بر ما واجب است باید اظهار شود. یکی از جلوه‌گاه‌های اظهار آن «زیارت اربعین» است به همین علت، امام حسن

۴- [شوری ۲۳] ص ۴۸۶ - «ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَنْ يَقْتَرِفْ حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ»

بانو مجتهد معصومه گل‌گیری، عضو شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران، در کمیسیون مطالعات زیارت اربعین که در دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین (ع) عصر ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در عتبه مقدسه حسینی برگزار شد از راهپیمایی اربعین به عنوان «بیعت جدید» و «خیزش مردمی» برای لبیک‌گویی به غدیر، عاشورا و «هل من ناصر» امام حسین (ع) و حرکت برای فراهم کردن «زمینه‌های ظهور» حضرت حجت (عج) یاد کرد.

زیارت اربعین را از باب تعظیم شعائر و مؤدت می‌توان مطالعه قرآنی کرد

عضو شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خاوران با بیان اینکه یکی از راه‌های مطالعه قرآنی «زیارت اربعین» از باب «تعظیم شعائر الهی» است، ادامه دادند: با اینکه تعظیم شعائر، در مورد «حج» مطرح شده است اما خود حج، ارتباط واضحی با مسأله امامت و ولایت دارد؛ به خصوص که فرموده اند «تَمَامُ الْحَجِّ لِقَاءُ الْإِمَامِ»^۳. در روایت دیگری تعبیر عجیبی مطرح

^۲- صدوق، محمد، عیون‌اخبار الرضا(ع)، ج ۲، ص ۲۶۲

عسکری^(ع) فرمودند که: «زیارت اربعین یکی از نشانه‌های مؤمن است».

زیارت اربعین، امتداد بعثت، غدیر و عاشورا است

استاد حوزه علمیه خواهران در ادامه گفتند: زیارت اربعین بسان عاشورا، غدیر و بعثت است. در حقیقت، غدیر «تثبیت بعثت» است و عاشورا «برگشت به غدیر و بعثت» است چون امام^(ع) فرمود «أَمَّا خَرَجْتُ لِطَلَبِ الْأَصْلَاحِ فِي أُمَّةٍ جَدَى» من فقط اصلاحگر ام.

زیارت اهل بیت^(ع)، تربیت شدن برای همراهی و هماهنگی با ایشان است

ایشان با بیان اینکه زیارت کردن بسیار مورد تأکید اهل بیت^(ع) بوده است، ضمن نقد نگاه غلط وهابیت، گفتند: ادعیه وارده از اهل بیت^(ع) هنگام زیارت، سرشار از ذکر فضائل پروردگار و انجام کار برای او و مملو از نگاه توحیدی است. علاوه بر این، زیارت‌ها شامل بهترین روش‌های تربیتی و بهترین مفاهیم اخلاقی، معنوی و انسان‌ساز می‌باشند.

خانم گل‌گیری ادامه دادند: خود مقوله «زیارت» رشته محکمی برای ارتباط دادن ما به ائمه اطهار^(ع) است. کسی که به زیارت می‌رود باید با «مزور» خود «سنخیت» داشته باشد، ما اگر هم‌رنگ اهل بیت^(ع) نباشیم، با زیارت کم‌کم خود را هم‌رنگ ایشان

می‌کنیم. سرّ دعوت ما به اهل بیت^(ع) هماهنگی با ایشان است.

ایشان گفتند: ولایت جایگاه بالایی دارد. «اربعین»، «تثبیت جایگاه ولایت» و «بیعت مجدد تاریخی» با اهل بیت^(ع) است. «اربعین» بیعت جدیدی است و خیزش مردمی و پاسخ‌گویی به آن سؤالات و مطالباتی است که پاسخ نداده بودند؛ «پاسخ به غدیر»، «پاسخ به عاشورا» و هل من ناصر امام حسین^(ع) است و اینکه «ظهور» حضرت حجت^(عج) را فراهم کنیم.

به نظر من مردم، امروز با آگاهی کامل با شعور و بخاطر اینکه رویه و سیره اهل کوفه را محکوم کنند به این راهپیمایی اقدام می‌کنند و علمای عزیز ما باید در اینجا نقش‌شان جهت دادن و ارشاد مردم باشد. این حرکت قطعا تا ظهور حضرت حجت^(ع) جلو می‌رود.

روحیات انسان» تا چهل روز، نتیجه گرفتند: «کمال انسانی به واسطه چله ها ایجاد خواهد شد».

این دانش آموخته حوزه علمیه معنای «زیارت» را با توجه به فقه اللغه «میل، به همراه حضور» مطرح کردند و ادامه دادند: در آیه ۱۷ سوره کهف آمده است «وَ تَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَتَزَاوَرُ عَن كَهْفِهِمْ»، وقتی خورشید طلوع می کند کهف آنها را زیارت می کند، یعنی میل پیدا می کند و اشعه خورشید، در کهف حاضر می شود. به این ترتیب باید «زیارت» را «میل به حضور در نزد محضور» گفت، با این نگاه باید گفت خود اربعین، انسان را به زیارت و حضور می رساند.

حقیقت اربعین، زیارت الله بواسطه زیارت

ولی الله است

ایشان با بیان اینکه میرزا جواد آقا ملک تبریزی اثبات می کنند «مراتب لقاء در همین دنیا واقع می شود» گفتند: انسان در اثر سیر و سلوک در همین دنیا به مقامات عالی می رسد و «الله» را ملاقات می کند. در حدیثی امام صادق (ع) می فرمایند: «ان المومنین لیرونه فی الدنیا قبل الیوم القیامه» که «لقاء» قبل از قیامت و در دنیا را تأیید می فرمایند. به این ترتیب، می توان گفت که

حقیقت زیارت اربعین، لقاء الله به

واسطه زیارت ولی الله است

حجت الاسلام والمسلمین محمدهادی هدایت

حجت الاسلام والمسلمین محمدهادی هدایت مدیر گروه مطالعات تربیتی فرهنگی پژوهشکده جمکران در کمیسیون مطالعات زیارت اربعین در دومین کنگره بین المللی، علمی لقاء الحسین (ع) که ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در عتبه مقدس حسینی برگزار شد مقاله ای درباره «شناخت اربعین» ارائه دادند و گفتند: «اربعین» تمام مقدمات لازم یک سیر توحیدی تا «لقاء الله» را داراست.

حجت الاسلام هدایت با بیان اینکه زیارت اربعین با توجه به آیات قرآن، یک قله توحیدی است که در صورت رعایت مقدمات قرآنی می توان به این قله رسید.

مروری بر مفهوم اربعین و زیارت

ایشان با تأکید بر واژه «اربعین»، مصادیقی از تمام شدن و کمال در دوره های اربعینی در قرآن و حدیث را مطرح کردند، از جمله «تمام شدن دوره تربیت موسایی» در ۴۰ روز، «پایان سرگشتگی بنی اسرائیل بعد از چهل سال»، «رسیدن انسان به ثبات روحی» تا ۴۰ سالگی، «تقسیم مراحل رشد انسان در رحم» به بازه های ۴۰ روزه و «اثرگذاری اطعمه و اشربه در

«اربعین»، ما را به یک «مقام زیارت» به معنای «میل به همراه حضور» می‌رساند که حقیقتش «زیارت الله بواسطه زیارت ولی الله» است.

حجت الاسلام هدایت گفتند: هدف اصلی قیام امام حسین^(ع) «توحید» بوده است و ایشان در جریان حرکت کاروان، در دو مرحله «عرفه» و «عاشورا» خدای حقیقی را به مردم نشان داد؛ در عرفه با «دعای عرفه» مبانی نظری را مطرح فرمودند و در عاشورا «توحید عملی» را نشان دادند. این توحید، مقدمه «زیارت و لقاء» است.

ایشان خاطر نشان کردند: مقدمات رسیدن به «توحید»، در واقع مقدمات رسیدن به «زیارت حقیقی» و مقام «حضور و لقاء» است و این مقدمات، شامل «انس» با «محبت اهل بیت^(ع)»، «اخلاص نعل» و «ادب کردن» نسبت به ایشان و در نهایت «لقاء» می‌باشد که «زیارت اربعین» شامل تمام این مراحل می‌باشد.

جهل و دنیاطلبی، موجب دگرگونی ارزشهای اسلامی در زمان امام حسین(ع)

دکتر محمدرضا برزویی

تبلیغات سوء بنی امیه زمینه ساز جهل مردم

استاد دانشگاه امام صادق(ع) ادامه دادند: اولین زمینه دگرگونی ارزشهای اسلامی در دوران حسینی، جهل امت در مقابل آگاهی است. یکی از فضا سازی های معاویه تا قبل از قیام حسینی، سنت کردن سبّ امیرالمومنین(ع) بود. حتی می گویند باید کودکان با این لعن تربیت شوند! و این مسأله تا جایی پیش می رود که سبّ را «عبادت» می دانستند و این بر اثر جهل در مقابل آگاهی و به خاطر تبلیغات سوء بنی امیه بود.

ایشان دوّمین عامل دگرگونی ارزشها در زمان امام حسین(ع) را این گونه تشریح کردند: دشمنانی که بر علیه حضرت قیام کردند «حبّ دنیا» داشتند مثلاً در زمان خلیفه دوم، تقسیم بیت المال بر اساس قبیله ای و قریشی بود و این منطق، یعنی طمع و قدرت خواهی، در مقام منفعت طلبی و سودگرایی در خواص، بروز و ظهور داشت.

آقای دکتر محمدرضا برزویی استاد دانشگاه امام صادق(ع)، در کمیسیون مطالعات زیارت اربعین که در دومین کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین(ع) ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ عتبه مقدس حسینی برگزار شد با ارائه مقاله ای تحت عنوان: «بررسی زمینه های دگرگونی ارزشهای اسلامی در عصر امام حسین(ع) بر اساس زیارت اربعین» گفتند: «جهل» و «دنیا طلبی»، موجبات دگرگونی ارزشهای اسلامی در زمان امام حسین(ع) را فراهم کرد.

استاد دانشگاه امام صادق(ع) افزودند: با بررسی «زیارت اربعین» متوجه می شویم دو عامل در «دگرگونی ارزشهای اسلامی» در زمان امام حسین(ع) وجود داشته است: یکی «جهل» در مقابل علم و دوم «دنیاطلبی» که در خواص به «قدرت خواهی» و در عوام به «منفعت طلبی» منجر شد.

اختتامیه

- حضرت آیت الله سید مرتضی قزوینی (امام جماعت حرم مطهر امام حسین^(ع))
- حجت الاسلام و المسلمین سعید اصفهانیان (رئیس کنگره و دبیر شورای سیاست‌گذاری)
- گزارش کمیسیون‌ها توسط دبیران کمیسیون

دولتمردان و همه اقشار علمی

و فرهنگی روی جریان اربعینی

سرمایه گذاری کنند

حضرت آیت الله سیدمرتضی قزوینی

حضرت آیت الله سیدمرتضی قزوینی امام جماعت حرم امام حسین (ع) و از مسوولین دانشگاه اهل بیت (علیهم السلام) در مراسم اختتامیه دومین کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین (ع) که در سالن خاتم الانبیاء (ص) حرم امام حسین (ع) در تاریخ ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ برگزار شد، ضمن بیان عظمت‌های جریان اربعینی، نخبگان جامعه شیعی را به تحلیل این ماجرا و اخذ ثمرات بیشتر از آن فراخواند.

اتصال انقلاب اسلامی ایران، رزمندگان عراق

و جریان اربعین به نور امام حسین (ع)،

دشمنان را به استیصال کشانده است

امام جماعت حرم امام حسین (ع) با یادآوری وضعیت امنیتی عراق در شمال، مرکز و حرکت مردم از نواحی مختلف، بخصوص از راه‌های دور که گاهی بیش از ۲۰ روز طول می‌کشد آن را فداکاری و تعجب برانگیز توصیف کردند و افزودند: ببینید در کل جهان اسلام، انقلاباتی اتفاق افتاده اما همه به نتیجه نرسید جز انقلاب اسلامی ایران! علت آن، «انتساب انقلاب ایران به امام حسین (ع)» است و این چیزی است که هم

رهبران انقلاب و هم مردم به آن اذعان دارند. «انقلاب اسلامی ایران» از «نور امام حسین (ع)» نور می‌گیرد به همین دلیل دشمنان نمی‌توانند آن را نابود کنند. الان هم «رزمندگان عراقی» در شمال از همان «منبع حسینی» نور می‌گیرند بنابراین آمریکا و اسرائیل از پیشرفت آنها گیج شده‌اند.

ایشان با اشاره به جمعیت ۲۶ میلیونی زائران اربعین گفتند: این جمعیت در هر جای جهان حرکت کنند با مشکل اسکان، غذا و امنیت مواجه خواهند شد، اما اینجا چه اتفاقی می‌افتد که هیچ مشکل نداریم و برعکس وفور نعمت داریم!؟

ایشان با ذکر ماجراهایی از اربعین و فداکاری‌های طیف‌های مختلف مردم برای خدمت به زائران امام حسین (ع)، وظیفه «دولت‌ها» را استفاده از این قدرت عظیم اربعینی دانستند و ادامه دادند: «نویسندگان، هنرمندان و...» از این فرصت برای «معرفی امام حسین (ع)» به جهانیان استفاده کنند.

ایشان با بیان تلاش دشمن در خفیف نشان دادن راهپیمایی اربعین افزودند: اگر بگویند ۲۵ یا ۲۶ میلیون در راهپیمایی اربعین شرکت می‌کنند، دنیا را

تکان می‌دهد، برای مردم سؤال ایجاد می‌شود و می‌پرسند چه شده است و این برای آنها خطرناک است.

سرمایه گذاری بر روی انقلاب عظیم در وجود مردم

آیت الله قزوینی با بیان ماجرای پدر پیری که ۵ فرزند خود را در راه اسلام داده است و اصرار دارد بقیه فرزندان هم همین راه را بروند گفتند: «انقلاب عظیمی» در وجود مردم اتفاق افتاده است، باید روی این انقلاب سرمایه گذاری کرد و همه اقشار اهل علم، فکر، هنر و سیاست به این موضوع و «تحلیل» آن پردازند و «ثمرات» آن را بیابند.

یکی از «ثمرات اربعین»، «پیروزی‌های علیه داعش» است، در حالی که چند سال پیش، داعش تا سی کیلومتری کربلا آمده بود، الان به موصل عقب نشسته و این ثمره شاگردان مکتب امام حسین^(ع) است. شاگردان امام حسین^(ع) می‌توانند کره زمین را به زلزله در آورند.

سالهای «سرگردانی» در «دوران غیبت» به اوج رسیده بود. سپاه ظلمت، عالم را فرا گرفته بود؛ بنی اسرائیلیان ملحد، «فساد»ی بی نظیر را برای «اول»ین بار در «کل عالم» گستراندند. رسانه، هنر و لوازم آن، حیات معنوی را بر آدمی سخت کردند.

«شب قدر»ی فرا رسید؛ تصمیمی شگرف، در مقطع پایانی غیبت کبری رقم خورد. «خورشید پشت ابر»، به شکلی جدید ساطع شد؛ سرزمین وجود آدمیان را به «نور رب» روشن نمود، «قلب ها» را از اختلاف و پرتگاه «نجات» بخشید، «تألیف قلوب» کرد، «انقلاب نورانی» را بر پا کرد تا همگان دست در دست هم نهند و آغاز کلاس جدید سامان یافت!

«آزمون ها» یکی پس از دیگری شکل گرفت تا میزان ضعف و قوت «امت» در «تحول» اجتماعی و «حرکت» به سوی «آینده ای مقدس» هموار گردد؛ اگر چه سکان داران، بر قابلیت سکان داری فرهنگی تأکید می کردند اما «افول فرهنگی»، محوری جدی در چهار دهه اخیر شد؛ افول فرهنگی در کنار سؤالات متعدد و بی جواب و نیازهای گسترده، سیر «شیخون فرهنگی»، «هجمه فرهنگی»، «کودتای

سیاستگذاری معرفتی همایش

لقاءالحسین

حجت الاسلام و المسلمین سعید اصفهانیان

حجت الاسلام و المسلمین سعید اصفهانیان رییس کنگره و دبیر شورای سیاستگذاری کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) به عنوان برنامه پایان بخش این کنگره در روز ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در سالن خاتم الانبیاء^(ص) عتبه مقدس حسینی، متن سیاستگذاری معرفتی کنگره را به شرح زیر قرائت کردند:

بسم الله الرحمن الرحيم

«سومین» سالی است که با مشارکت و محبت عتبه مقدسه حسینی، تلاشهایی در لایه نخبگانی کشور داریم و کنگره بین المللی خود را در فضای علمی، فرهنگی و هنری سامان داده ایم و در این میان، «دومین» سال است که مفتخریم مسجد مقدس جمکران به همراه برخی جوامع دانشگاهی و مراکز ارزشمند، دعوت ما را جهت حضور در این کنگره بین المللی پذیرفته است.

فرهنگی»، «ناتوی فرهنگی»، نهایتاً ما را به نقطه «ولنگاری فرهنگی» رساند. این، آن چیزی است که در کلام رهبر معظم انقلاب، در ماه های اخیر به آن اشاره شده است.

سالها «هجمه ابلیسیان» و «عدم توانایی موحدین» سؤالاتی جدی را خلق نمود! «سرزمین وجود» خشکیده بود، «چشمها» به انتظار نشسته بود، «قلب ها» به انتظار ایستاده بود تا بار دیگر «خورشید» نور افشانی نماید و با «اشراق»ی مجدد «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا»^۵ صحنه شگرف دیگری بیافریند.

«قلب ها» به تابش «خورشید» روشنی یافت و گام ها استوار شد. این مهم که آغازش از «تحول قلوب»، «تألیف قلوب» و «تجمیع قلوب» سامان یافت، به تعبیر سوره آل عمران، سیری بسیار زیبا، منطقی، تطبیقی و تجربی دارد و نهایتاً سر از سرزمین مقدس در خواهد آورد!

این ماجرا در آینده ای نه چندان دور بر اساس آیات ۱۰۳ تا ۱۰۵ سوره آل عمران به تشکیل «امتی واحد» خواهد انجامید؛ امتی که «گام های اربعینی» خود را ابتدا در «دعوت به خیر»، سپس «امر به معروف» و نهایتاً «نهی از منکر» خواهد دید. گام های سه گانه امت اربعینی این چنین است و این مهم با بر چیده شدن «منکر گسترده در عالم» سامان خواهد یافت. این

موضوع را به تفصیل در کنگره «عهد مع الحسین ع» مورد سخن قرار دادم.

اگر عنوان این همایش «از مبداء تا مقصد جریان اربعینی» بود، در پایان سخن چنین می گویم که «مبداء جریان اربعینی» همان «تزکیه» ای است که با محوریت رسول اکرم (صلوات الله علیه) سامان یافته است و این «تزکیه»، محدود به «حضور مادی» او نیست. چرا که: «هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ...» و در آیه بعد «وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يَلْحَقُوا بِهِمْ».

«مقصد جریان اربعینی» نیز «تقابل» با «ظلمت» و «منکر» گسترده در عالم جهت بر چیده شدن آن است که با شکل گیری «پیکره امت اسلامی» و «امت موحدین»، گام های ارزشمند آن طی خواهد شد.

تا فرصت ها باقی است، دست در دست هم نهدیم و اجازه ندهیم که «تسطیح» واقع شود. اجازه ندهیم که این ظرفیت عظیم دچار «آسیب» شود. اجازه ندهیم سیاست گزاری های دون، این ماجرا را به آسیب کشاند.

طریق طولانی است و توشه اندک و مهدی (عج) چشم انتظار. بشتابیم که مادر امت، با «اربعین» فرزندش، مسیر راه را هموار نموده است.

۵- [زمر ۶۹] ص ۴۶۶ - «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ»

گزارش کمیسیون ها

گزارش کمیسیون مطالعات راهبردی

بسم الله الرحمن الرحيم

دکتر علی اصغر پورعزت، استاد دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، دبیر کمیسیون راهبردی کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین (ع) در ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در سالن خاتم الانبیاء (ص) عتبه حسینی به جمع بندی و گزارش کمیسیون مربوطه پرداختند:

تاکید شد که «ظرفیت قدرت نرم» در این واقعه، به عنوان یک «سرمایه بزرگ بسیار جدی» است، این سرمایه قابلیت تبدیل شدن به یک «منبع نهادسازی فراملی و فرامنطقه ای» را دارد. این قدرت، مصائب زیادی را می تواند از سر مردم منطقه برطرف کند ان شاءالله.

اگر شورهایی که در این منطقه می گنجند یک «عزم جمعی» داشته باشند، می توانند از مکانیسم اربعین و سایر مکانیسم ها برای «همگرایی منطقه ای»

و به دنبال آن «حل مشکلات» منطقه ای استفاده کنند. مثالی که داشتیم در ماجرای داعش بود، وقتی دولت ایران و عراق، بطور جدی با هم همکاری کردند و وارد شدند موضوع داعش به سمت حل شدن رفت.

موضوع، این «عزم جدی» است که باید باشد. در جمع بندی ارائه استاد دکتر بهروزی لک، باید بگوییم ایشان تاکید کردند که این حرکت «حرکتی فراگیر، مردمی و عمومی» به قصد «ایجاد فرهنگ مطلوب دینی» است و ویژگی و خاصیت «پیام و پیام رسانی» دارد، این قسمت از بحث خیلی جذاب بود این پیامبری و پیام رسانی خودش یک دنیا حرف دارد.

ایشان با اشاره به تأکید دکتر هاشمیان بر ظرفیت های راهبردی اربعین و لزوم شناخت فرصت و ظرفیت برای طراحی راهبرد، بیان کردند: اربعین جنبه های زیادی دارد که باید همه آنها به عنوان «ظرفیت راهبردی» مطالعه شوند، مثلاً ظرفیت مذهبی به عنوان پایه اصلی، بعد ظرفیت سیاسی، ظرفیت امنیت گسترده که به طور خاص در عراق و در ایام اربعین تجربه می شود.

اما تأکید من اینجاست که باید این امنیت را شناخت و حفظ کرد. دولت ها باید در جاهایی که دیگران نمی توانند وارد عمل شوند، مثل ایجاد زیرساخت ها، جاده سازی، امنیت و مانند اینها وارد شوند

گزارش کمیسیون مطالعات تمدنی

حجت الاسلام والمسلمین دکتر حبیب‌الله بابایی عضو هیأت علمی گروه مطالعات تمدنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی و دبیر کمیسیون مطالعات تمدنی کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) در سالن حوزه علمیه عتبه مقدس حسینی دستاوردهای کمیسیون مربوطه را مطرح کردند.

آقای دکتر بابایی عنوان کردند: در کمیسیون تمدن سه مقاله ارائه شد ابتدا آقای دکتر همایون بحث «رابطه میان عاشورا، غدیر و محوریت امام» را مطرح کردند و جناب آقای پیروزمند همین موضوع را مبسوط تر وارد شدند، البته با مقدمه ای که «فرهنگ» را از «تمدن» تفکیک کردند. البته ایشان یک «تقریر تمدنی» هم از اربعین ارائه کردند و مؤلفه های «سیاسی»، «اجتماعی» و «اقتصادی» را در این رویداد عظیم برشمردند و بر مبحث «وحدت»، «امید» و «حرکت» در اربعین تأکید کردند.

آقای دکتر بابایی در جمع بندی مقاله خودشان گفتند: بیشتر تأکیدم «تفکیک شاخص های مدرن و سکولار تمدن غرب از شاخص های تمدنی اسلام» بود. با شاخص های سکولار عملاً

ما نمی توانیم پدیده ای مثل پدیده اربعین را بررسی و تفسیر کنیم.

نکته نهایی که در این پنل اتفاق افتاد مباحثه و گفتگو بر سر این موضوع بود که آیا اساساً «تمدن» و آنچه در تاریخ تمدن ها ذکر شده و آن چیزی که در نظریات و یا تئوریهای تمدنی مطرح شده، می تواند یک «شابلون مناسب» برای تجزیه و تحلیل «اربعین» باشد؟ یا ما باید یک دنبال یک مفهوم بومی یا یک مفهوم وحیانی و الهی که برخاسته از قرآن باشد بگردیم و بر اساس آن باید در اربعین ورود کنیم و بتوانیم تحلیل جامع تری از اربعین داشته باشیم؟

گزارش کمیسیون مطالعات زیارت

حجت الاسلام و المسلمین سعید اصفهانیان دبیر کمیسیون مطالعات زیارت دومین کنگره بین‌المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) در سالن حوزه علمیه عتبه مقدس حسینی، تعداد ارائه‌ها را ۵ ارائه، با محوریت ۴ مقاله برشمردند و ادامه دادند:

محور دو ارائه کلید واژه «لقاء» و اهمیت آن در زیارت امام حسین^(ع) بود. باید بگوییم اگر «لقاء امام» محور حج است و اگر ارزش حج به زیارت امام است که فرموده‌اند «تمام الحج لقاء الامام» این مهم، در زیارت اربعینی، بروزی جدی یافته است.

ایشان در ادامه گزارش خود اذعان کردند: مطابق مقالات ارائه شده، «اربعین» پاسخی مناسب به غدیر و عاشورا و حاکی از همراهی امام به سوی ظهور و «زمینه سازی ظهور» می باشد.

حجت الاسلام اصفهانیان در فراز دیگری از جمع بندی خود گفتند: «واژه اربعین» را حاکی از به «قوام رسیدن» و رسیدن به یک نقطه مطلوب دانستند و با اشاره به مقاله ارائه شده در مبحث «مکتب تربیتی اربعین» افزودند: مکتب تربیتی اربعین در حال «جذب نیرو» و ایجاد «تحول صفاتی» در جبهه توحید و «تقویت جامعه توحیدی» است. این جریان، نوید

دهنده «حرکتی نو» در عرصه جهانی و در دوران غیبت کبری است.

«آثار اربعین» که با «حب شدید» شروع می شود و با «ادب» به حضرت و «لیک» ادامه می یابد و سرچشمه «تغییرات صفات»ی بسیاری بر محور حب می گردد، به «قدرت نمایی» و «عزت آفرینی» شیعه خواهد انجامید. مجموع این اثرات، در قالب «مکتب تربیتی اربعین» در مقابل دیگر مکاتب تربیتی، یکی دیگر از دستاوردهای کمیسیون زیارت بود.

دبیر کمیسیون زیارت اربعین کنگره لقاءالحسین^(ع)، «توجه به آسیب شناسی جریان اربعین» را یکی از مباحث مهم کمیسیون دانستند و گفتند: در دورانی که دشمن، اجتماع دو میلیونی حج را تحمل نمی کند و انواع دسیسه‌ها را برای آسیب به آن بکار می برد، آسیب‌های احتمالی دشمن به اربعین باید «رصد» شده، «تحلیل» شود و «طراحی سناریو»های مختلف برای مواجهه با آن انجام شود. این موجب می شود بتوانیم در راستای صحنه اربعین که خداوند متعال با شکل دهی آن پیشتازی و «کنش گری» را برای جبهه حق رقم زده است حرکت کنیم و از آسیب‌های احتمالی پیشگیری کنیم.

ایشان در پایان ضمن قدردانی از همه دست‌اندرکاران و محققان محترم گفتند همه عزیزانی که با عشق و علاقه زائد الوصف تلاش کردند تا مقاله‌های ارزشمندی آماده کنند و در محضر امام حسین^(صلوات الله علیه) خودشان و مطلبشان را عرضه کردند سپاسگذاری می کنم.

گزارش کمیسیون مطالعات اجتماعی

شکل گیری است. و این رفتارها و بستر رفتاری، در حال «شکل دهی به نظام اجتماعی» ما است. از طرفی برآمده از یک فرهنگ و «نظام تربیتی» است و همچنان که دارای ظرفیت های جدی است که باید شناخته شود امکان بروز یک سری آسیب های رفتاری نیز در درونش وجود دارد. لذا «مطالعات اجتماعی» هم با رویکرد «ظرفیت شناختی» و هم با رویکرد «آسیب شناختی» باید در اربعین جدی گرفته شود.

آقای معینی پور یادآور شدند در جلسه ای که خدمت آیت الله مصباح یزدی داشته اند معظم له به این نکته خیلی تأکید داشتند که علاوه بر نگاه ظرفیت شناسانه، نگاه تهدیدشناسانه و آسیب شناسانه به این گونه پدیده ها که با طبایع انسانی طرف است و مدیریتش با مدیریت انسانی پیش می رود، علی رغم بستر معرفتی قدسی آن لازم است.

ایشان در احصاء مقالات ارائه شده چنین گفتند: در کمیسیون ۶ مقاله پذیرفته شده بود که ۴ مقاله ارائه شد. دو مقاله دارای رویکرد «ظرفیت شناسانه» بود و دو مقاله هم رویکرد «آسیب شناسانه» داشت. مطلب اصلی مقاله آقای سعدی این بود که برای «تمدن سازی» باید «رجعتی به امام(ع)» روی دهد و «اربعین» نماد همین رجعت است که اهل بیت با معیار معرفی کردن آن، سعی در مدیریت این مهم داشته اند.

ایشان در ادامه گفتند: دومین مقاله، مقاله آقای دکتر جعفری بود که با موضوع «خدمات متقابل عراق و راهپیمایی اربعین» مطرح شد و عصاره کلام ایشان این بود که ماهیت خودجوش و آگاهانه و مردمی اربعین

دکتر مسعود معینی پور عضو هیأت علمی دانشگاه باقرالعلوم^(ع) و دبیر کمیسیون مطالعات اجتماعی دومین کنگره بین المللی، علمی لقاءالحسین^(ع) در سالن حوزه علمیه عتبه مقدس حسینی دستاوردهای کمیسیون مربوطه را به شرح زیر مطرح کردند:

ایشان در ابتدا چارچوبی نظری برای شکل گیری کمیسیون ارائه کردند و گفتند: وقتی به اربعین به مثابه یک «پدیده تمدنی» و یک عامل اصلی شکل دهی به «امت واحده» و «مدنیت اسلامی» نگاه کنیم قطعاً تصدیق می کنید که حداقل در سه لایه وجودی انسان در ساحت فردی و اجتماعی یعنی بعد «معرفتی»، بعد «اخلاقی» و بعد «رفتاری» نیاز به موشکافی است و طبعاً بر عهده عالمان اجتماعی است که از ابعاد معرفتی و اخلاقی، بحث را موشکافی کنند.

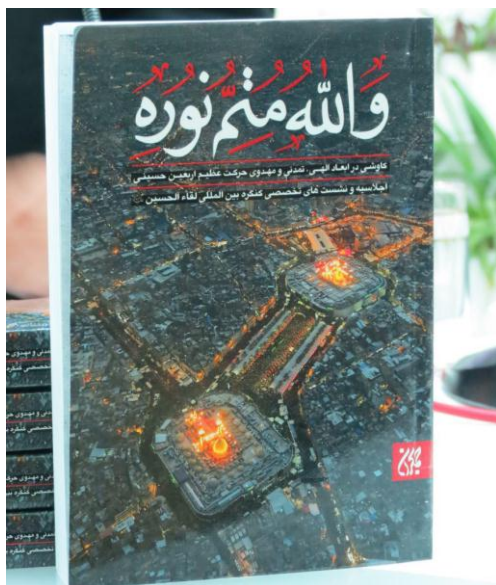
ایشان ادامه دادند: یک رویکرد مطالعاتی، مطالعه از منظر «نگاه رفتاری» در یک زمان و مکان خاص به اربعین است، در حقیقت اربعین برآمده از آگاهی و جوشش مردمی در یک بستر زمان و مکان خاص شکل می گیرد. پس یک بستر رفتاری هم در حال

که حاصل فرهنگ عشیره ای عراق است نباید با ورود
نهادهای دیگر دستخوش تغییر شود.

ایشان مقاله خود با عنوان «عرفی شدن و عرفی زدایی
در بستر اربعین» را مقاله‌ای آسیب‌شناسانه دانستند و
گفتند: همچنان که «اربعین» می‌تواند «دین» را با
محوریت «حب» ابا عبدالله و اهل بیت علیهم السلام به
بستر «فردی و اجتماعی» ما بیاورد اگر غلبه
«دنیاگرایی»، عادات و رسوم دنیوی یا «بدعت‌ها»
مختلف پیش بیاید می‌تواند باعث «آسیب»هایی شود
که از اربعین فقط یک پوسته دینی بماند و از محتوا و
معنویت خالی شود.

رونمایی کتاب «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»

رونمایی کتاب «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» در تاریخ ۲۵ آبان ماه ۱۳۹۵ در جلسه اختتامیه کنگره بین المللی، علمی لقاء الحسین^(ع) در سالن خاتم الانبیاء^(ص) صورت گرفت. در مراسم رونمایی، حجت الاسلام اصفهانیان از زحمات آقای محمد خادمی و خانم نکویان که ارائه کتاب با همت ایشان فراهم شده تشکر کردند. لازم به ذکر است در مراسم رونمایی حضرت آیت الله سید مرتضی قزوینی امام جماعت حرم امام حسین^(ع)، حجت الاسلام و المسلمین دکتر احمدی رئیس کمیته فرهنگی و آموزشی ستاد مرکزی اربعین، دکتر محمد هادی همایون استاد دانشگاه امام صادق^(ع)، حجت الاسلام دکتر سید محمد حسین هاشمیان مشاور عالی تولیت مسجد مقدس جمکران، حضور داشتند.

در پیوستار مفهومی این کتاب آمده است: "کتاب ارزشمند «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ» حکایت پویشی نخبگانی است با انگیزه مطالعه پدیده آسمانی اربعین، مبتنی بر درک ظرفیت های الهی، تمدنی، مهدوی و نقش آن در صدور انقلاب اسلامی و ولایت جامعه بشری به سوی آرمان های مهدوی. «وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ»^۱ یعنی امام «علیه السلام» اراده کرده است که جبهه حق با تام شدن نور، توسعه پیدا کند.

^۱ - سوره صف، آیه ۸.

فعل انسانی ذیل آن اراده الهی، دست و بازویی است برای توسعه نور. انسان مستقلاً با برنامه ریزی خود نمی‌تواند انقلاب عظیمی همچون ماجرای اربعین رقم بزند. اصل و منشأ انقلاب، جز آسمان نیست. از آسمان، جریان نور به سمت زمین روان است. یک نَفْحَة عظیم اجتماعی: «إِنَّ لِرَبِّكُمْ فِي أَيَّامِ دَهْرِكُمْ نَفْحَاتٌ، أَلَا فَتَعَرَّضُوا لَهَا»؟..

متن پیش رو در جای خود حکایت از وفاق قابل اعتنای مجموعه ای از صاحب نظران حول یک موضوع واحد دارد و روشن خواهد شد که گاهی خلاهای یکدیگر را در تبیین ابعاد مختلف یک موضوع عظیم همچون اربعین، پوشش می‌دهند."

لازم به ذکر است سه مجلد چاپ شده کتاب «والله متم نوره» عبارتند از:

- ۱- جلد اول: اجلاسیه و نشست های تخصصی کنگره بین المللی لقاء الحسین «علیه السلام»
- ۲- جلد دوم: مجموعه مصاحبه های علمی کنگره بین المللی لقاء الحسین «علیه السلام»
- ۳- جلد سوم: برگزیده مقالات و یادداشت های کنگره بین المللی لقاء الحسین «علیه السلام»

